

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-ושתיים של הכנסת התשיעית

יום שני, ט' בכסליו התשמ"א (17 בנובמבר 1980)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

יד יצחק בן-צבי (תיקון מס' 2), התש"ם-1980; הודעת שר החוץ בעקבות מסקנות ועדת החוץ והבטחון בנושא "החלטת מועצת הבטחון 471".

הונחו גם החלטות בדבר אישור תוראות: 1. בצו שעת-חירום (היטל מחקר לקרן תעשיית המלט) (תיקון), התשמ"א-1980; 2. בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 3), התשמ"א-1980; 3. בצו מס' 4. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון) התשמ"א-1980; 5. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 5), התשמ"א-1980; 6. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 6), התשמ"א-1980; 7. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 8), התשמ"א-1980; 8. בצו תעריף המכס והפטור (תיקון מס' 9), התשמ"א-1980; 9. בצו מס' קנייה על טובין (תיקון מס' 2), התשמ"א-1980; 10. בצו מס' קנייה על טובין (תיקון מס' 7), התשמ"א-1980; 11. בצו מס' קנייה על טובין (תיקון מס' 8), התשמ"א-1980; 12. בצו מס' קנייה על טובין (תיקון מס' 10), התשמ"א-1980; 13. בצו מס' קנייה על טובין (תיקון מס' 11), התשמ"א-1980; 14. בצו מס' קנייה על טובין (תיקון מס' 12), התשמ"א-1980.

היו"ר י. ברמן: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך: ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע כי היום הונחו על שולחן הכנסת:

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה: חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 16), התשמ"א-1980; לקריאה ראשונה, מטעם ועדת העבודה והרווחה: חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון מס' 5), התשמ"א-1980 — הצעתו של חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר.

לדיון מוקדם: חוק בתי-הדין הדתיים הדרוזיים (תיקון), התשמ"א-1980 — הצעתו של חבר-הכנסת זידאן עטשי; חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון) (נפגעי מלחמת העצמאות), התשמ"א-1980 — הצעתו של חבר-הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו ומשה שחל; חוק הבחירות לכנסת (תיקון) (בחירות בבניגולות ישראל בחו"ל), התשמ"א-1980 — הצעתו של חבר-הכנסת שולמית אלוני.

כמזכיר הונחו: החלטה בדבר תיקון טעויות בחוק

ב. שאילתות ותשובות

דו"ר י. ברמן: דות קצרות-מועד, בעוד שצויד כזה מצוי בארץ ועומד מובטל?

4. מה בדעת השר לעשות כדי לנצל צויד הנמצא בארץ ולמנוע ביובו כספים?

5. האם נכון הדבר שקבלני-משנה באירופה המבצעים, כביכול, עבודות בנגב מסרו קבלנות שלישוניות ל-קבלנים בארץ, בעוד שקבלני-המשנה באירופה נהנים מ-הרווחים העיקריים של העבודה ומייקרים בדרך זו את עלות שדות-התעופה?

6. מה בדעת השר הבטחון לעשות כדי למנוע תופעות אלו?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. אין פיגור בלוח הזמנים שסוכם בהסכם עם האמריקנים.

3-4. בזמן חתימת ההסכם בין המדינות, שוק עביר דות העפר בפועל היה ברוויה והתחזית לעתיד היתה כי מצב זה ימשך. אי לכך התבקש משרד ההגנה האמריקני,

היו"ר י. ברמן: אנו עוברים לשאילתות ותשובות.

6211. סדרי כיצוען של עבודות בינוי בנגב

חבר-הכנסת ד. רוזווליו שאל את שר הבטחון ביום ד' בסיוון התש"ם (19 במאי 1980):

בעקבות ידיעות המתפרסמות בעתונות ואומרות כי קיים פיגור חמור בלוח הזמנים של ביצוע עבודות הבינוי בנגב על-ידי החברות האמריקניות, וכן בעקבות ידיעות האומרות כי אף שיש צויד הנדסי כבד מובטל בארץ מבין אים מחוץ-לארץ במטוסים צויד זהה, אשר רוב הזמן אינו עובד, וכל זאת על חשבון משלם המסים הישראלי — אבקש לשאול את כבודי:

1. האם קיים פיגור בלוח הזמנים של ביצוע העביר דות הנתונות לאחריות האמריקנים בנגב?

2. אם קיים, מה הוא גודל הפיגור?

3. מדוע מובא צויד הנדסי כבד ארצה לביצוע עביר

היו"ר י. ברמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אשל.

תמר אשל (המערך):

רציתי לדעת אם סגן שר הבטחון מוכן היה להודיע כי אכן אין המיצפים הקיימים ללא המינימום המוסכם, ועל מי נופלת האחריות. אני מקווה שהוא שותף להכרה בצורך למנוע את הדבר הזה.

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אני יכול להגיד שני דברים. אם לדבר בהתאם לתקנון, אז יש מיצפים שהסרים בהם כמה ממדים. אם לדבר כאזרח של מדינת ישראל, אז הייתי אומר שאנו מסתגרים יותר מדי מאחורי גדרות. אין שום סיבה שמיצפה בגליל יהיה מאחורי גדרות. עם דרכי בטחון, ולידו כפרים ערביים חפשיים ללא גדרות. אנו שמים עלינו הריבה מגבלות, יש לי על כך ויכוח במערכת שלנו. אבל לשאלתך — יש להם המינימום הדרוש.

6568. שכר רכזי הבטחון

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר הבטחון ביום כ"ט בתמוז התש"ם (13 ביולי 1980):

רכזי הבטחון בישובים שבאחריות צה"ל באזורים שמעבר לקהירוק ובאזור שמקו לניש דרומה מקבלים משכורות של כ-5,000 לירות. בעוד שרכזי הבטחון המ- בצעים אותה עבודה בדיוק ביתר חלקי הארץ והנמצאים באחריות משטרת ישראל מקבלים משכורות של כ-3,000 לירות. כידיע לכבודו התפטר חלק מרכזי הבטחון באזורים רגישים בגלל חוסר יכולת להתפרנס ממשכורת זו.

אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. מדוע קיים פער כה גדול בשכר הניתן לרכזי בטחון הנמצאים באחריות צה"ל?
2. האם פועל כבודו לביטול קיפוח זה?
3. אם כן — מתי יושו תנאי העבודה של רכזי הבטחון?
4. אם לא — מדוע לא?
5. האם מוכן כבודו לטפל בנושא זה בדחיפות?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

1-5. בשעתי הודעתי לך בכתב שהנושא נמצא בבדיקה. לאור הבדיקה הוחלט להעלות את שכרם של הרשב"צים ביישובים קדמיים ולהשוותו לשכרם של בעלי תפקידים מקבילים במשטרת ישראל, ובזה הנושא נפתר לפני שבועיים—שלושה שבועות.

6703. מקרי אונס במחנות צה"ל

חברת-הכנסת א. מויאל שאל את שר הבטחון ביום כ"א באב התש"ם (3 באוגוסט 1980):

ב"מעריב" מיום 20 ביולי 1980 נמסר כי נעצר חשוד באינסון ותקיפתן של קצינות בתוך תחומי בסיס הדרכה 12. לפי הכתבה פועלות האנס נמשכו במשך החודשים מאי—יולי והיו באותו בסיס הדרכה ארבעה מקרי אונס לפחות. מבלי שהצלחו לתפוס את האנס.

האנס נהג לחדור לחדרי הקצינות בבניין מגורי הסגל שבתוך בסיס ההדרכה באישון לילה ולבצע את זממו.

במגמה לעמוד בלוח הזמנים הדחוק שעמד ברשות ה-פרוייקט, לייבא ארצה ציוד מכאני הנדסי כבד. ציוד הנדסי כבד שנרכש בכספי המענק האמריקני ויובא ארצה יוענק בגמר הפרוייקט לישראל וישמש להשלמת תקנים בצה"ל ובמערכת הבטחון.

5-6. אם במכרו בין-לאומי זוכה תעשיין אירופי, פירושו של דבר שהיצרן המקומי לא עמד בתנאי המכרו (בדרך-כלל המחיר שהוצע עלידו היה גבוה יותר). מסירת חלק מעבודת הייצור מהזוכה במכרו לתעשיין מקומי אינה מייקרת את הוצאות בנייתם של שדות-התעופה.

6564. סידורי בטחון בישובים חדשים ובמיצפים

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר הבטחון ביום כ"ט בתמוז התש"ם (13 ביולי 1980):

ישובים חדשים ומיצפים, המוקמים באזורים שונים בארץ ובעיקר באזורי-העימות, מחויבים בתקן של מר-כיבי בטחון בסיסיים להבטחת שלומם של התושבים. כמה מרכיבים, אף כי יש הסכם לגבי הצורך בהם, אינם מתבצרים עים בגלל ויכוח בין-משרדי בדבר מי ישא בהוצאות הכרוכות בהם. מדובר, למשל, בדרך הבטחון העוקפת המובילה לישוב, מיווג מקלטים בבקעת-הירדן והסקת מקלטים בגליל. אספקת ג'יפ לשמירה נידת של הישוב, מערכת כריזה וכד'.

אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. האם ידוע לכבודו אם משהו מערער על הסטאנדרד ארדיים הדרושים לבטחון ביישובים, אשר נקבעו עלידי היחידה לבטחון לאומי יחד עם צה"ל, המחלקה ההתיישבות והמרכז החקלאי? אם כן — מי?
2. הידוע כבודו כי מתיישבים עולים לנקודות רבות ללא סידורי בטחון נאותים?
3. אם התשובה על השאלה 1 שלילית, מדוע נופת לוח הדרושות הבטחוניות הנ"ל קרבן לוויכוחים, ומי ישא בהוצאה הכספית?
4. האם מוכן כבודו, בתוקף סמכותו, לקבוע הסדרים בין המשרדים הנוגעים בדבר שיבטיחו מימוש צרכי הבטיחון ביישובים חדשים?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

התקן למרכיבי בטחון ביישובים נקבע עלידי משרד הבטחון, לאחר שלובן וסוכם עם גורמי ההתיישבות. קיימים קשיים תקציביים מרובים לממש את התקן במלואו בכל ישוב מיד עם עלייתו על הקרקע.

איננו יכולים לעכב את הקמתם ועלייתם של הישובים מסיבות אלה. לכן מוקמים ישובים רבים כשבשלב הראשון מותקנים רק מרכיבי הבטחון ההכרחיים ובמשך הזמן משלימים הגורמים השונים את התקן, כל אחד בתחום אחריותו.

אולי מלה נוספת להבהרה: משרד הבטחון אחראי רק לקבוע מה הם האלמנטים הצריכים להיות באבטחת ישוב. לאחר זאת הגורמים המיישבים, אותו גורם המקים את הישוב, צריך להקים את המערכות. האחריות שלנו ה- שירה, פרט לצורך לוודא שהתכנית תבוצע כפי שנקבע, היא: לספק את כלי-ההגנה ליישוב, לרתק למקום הישוב חלק מתושביו ככוח מגן של הישוב, ובמידה שאין די תושבים — לצרף אליהם יחידה של מילואים, אם בחיי יום יום ואם בשעת-הירורים.

2. אם לא — האם יפעל השר לביטול ההסדר ה-
מוצע?

3. אם כן — מה הסיבה להעברת החיילים והחיי-
לות שבמקום לטובת מתאכסנים ארעיים במדרשה? מדוע
לא יישנו אלה באהלים?

4. כמה תעלה פעולה זו ומאיזה תקציב תמומן?

5. אם הפעולה תתבצע, האם יובטח שתנאי השירות
של אנשי הצבא המשרתים במקום, לרבות מועדון, לא
יפגעו?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

1-2. ההוראה להעמיד את המבנה לרשות המדרשה
ניתנה על דעת שר הבטחון.

3-5. אף חייל אחד לא פונה מהמבנה. החיילים
יפנו רק לאחר שתושלם הקמת מבנה אלטרנאטיווי.
יובטח, כמובן, שתנאי השירות של חיילינו לא ייפגעו.
הקמת המבנה החליפי בשביל חיילינו ימומן מתקציב
הבטחון. עלותו תיקבע רק לאחר השלמתו. יודגש כי
להתנחלויות ביהודה ובשומרון כשלעצמן נודעת חשיבות
בטחונית מרובה.

6827. הריסת שמותיהם של נופלי הכרינאדה על
האנדרטה שבהרי הרצל

חבר הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבטחון ביום י'
בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

תשומת-לבי הופנתה לכך שבבית-העלמין הצבאי ש-
בהרי הרצל בירושלים אינם חרוטים שמות נופלי ה"ברי"
גאדה היהודית? אטיכי הוקמה שם אנדרטה לזכרם.

אייציון שמות הנופלים גורם להעמקת כאבן של משי-
פחות החללים (צורפו מכתבים בנושא).

שאלתי:

האם יפעל כבודו לשינוי המצב?

היו"ר י. ברמן:

וזברה הכנסת שילנסקי איננו באולם.

עמוס הדיהורביין (המערך):

אפשר לבקש חשובה על השאלתה?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

בבקשה.

האנדרטה שבהרי הרצל ושעליה נחקק כי "הוקמה
לזכרם של כל מתנדבי הישוב העברי במלחמת העולם
השנייה שנפלו בנכר ולא נטמנו בישראל" הוקמה על-ידי
איגוד החיילים המשוחררים.

על-פי המידע שברשותנו נפלו במלחמת העולם ה-
שנייה יותר מ-800 חללים, והרשימה לא הושלמה עד
עצם היום הזה. איגוד החיילים המשוחררים עצמו אינו
מצדד בחריטה של יותר מ-800 שמות על האנדרטה,
ושוקד על דרכים אחרות להנצחת נופלים אלה תוך פירוט
שם המלא.

רק כאשר תושלם המלאכה ויאתרו כל שמות החללים,
כאמור, ניתן יהיה לשקול מחדש, על-ידי אותם אירגונים
שזו ייעודם, נושא חריטת השמות על האנדרטה.

לפי נתוני החקירה בוצעו מעשי האונס לא על-ידי
חייל אלא על-ידי אזרח.

רצוני לשאול את כבודו:

1. מה הם אמצעי הבטחון הנקוטים בבסיסי הדרכה
השונים?

2. איך ייתכן שחדירות כאלה עד לחדרי המגורים
תתבצעה פעמים רצופות מבלי שאיש יבחין בכך?

3. אילו אמצעים מתוכננים המערכת לנקוט על-מנת
שמעשים כגון אלה לא יישנו?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

הפרטים שפורסמו בכתבה הנזכרת אינם מדויקים.
ואשר לשאלותיך:

לשאלה 1: בבסיסי ההדרכה, כמו במחנות אחרים,
קיימת שמירה כל הלילה, ועליה מקפידים במיוחד בסביבת
המגורים ובייחוד מגורי הבנות.

לשאלה 2: הקצינה בבסיס ההדרכה 12 לנה, כאמור,
לבדה בחדר בלתי-נעול. וביחידה האחרת בצריפין מגורי
הבנות נמצאים סמוך לגדר החיצונית של המחנה. אין,
איפוא, לראות מקרים אלה אלא אחרי חריגים בלבד שעליהם
הותרע והם יתוקנו.

לשאלה 3: קצינת ח"ן ראשית הורתה כי חדרי החי-
ילות יהיו נעולים מבפנים. כמובן הוסבה תשומת-לב
המפקדים להתקנת אמצעי הגנה נוספים, כגון גידור מגורי
הבנות, תיגבור השמירה, אפשרות העתקת מגורי הבנות
למרכז המחנה ושינה של חיילות מספר בצוותא.

היו"ר י. ברמן:

רשות לשאלה נוספת לחבריה הכנסת מויאל.

אליהו מויאל (המערך):

אם האינפורמציה שבידי אינה מדויקת, מדוע אינכם
מכחישים את הדברים שפורסמו?

סגן שר הבטחון מ. צפורי:

אני לא יודע אם פורסמו או לא פורסמו. בכל מקרה,
בעתונות מתפרסמים כל כך הרבה דברים לא מדויקים
עד שאילו היינו צריכים לעסוק בהכחשתם היינו עוסקים
בזה כל הימים על-ידי צוות גדול של אנשים. יכול להיות
שבדבר יותר רגיש מן הראוי היה לפרסם הודעה. לא
ברור לי אם הודעה כזו פורסמה או לא.

6783. העברת חיילים לאהלים במחנה קדום

חבריה הכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הבטחון ביום כ"ב
באלול התש"ם (3 בספטמבר 1980):

בידיעה שהתפרסמה בעתון "הארץ" (יום ו', 15 באו-
גוסט 1980) נמסר כי עשרות חיילים, היילות ואנשי
קבע במחנה קדום יאלצו לעבור להתגורר באהלים ובי-
מבנים טרומיים שיוקמו לצורך זה, כדי לפנות מבנה
מגורים דו-קומתי המצוי במקום. מבנה זה מיועד לשמש
אכסניה למדרשה הפועלת במקום. לדברי מנהל המדרשה
מבקשים הבאים אליה להישאר לעתים ללון במקום על
שום ריתוק ממגוריהם.

אבקש מאת כבודו להשיב לי:

1. האם ההוראה להעברת החיילים ניתנה על דעת
שר הבטחון?

6876. מעשי חבלה במנועי טאנקים

חבריהכנסת א. יגורי שאל את שר הבטחון ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

פורסם דבר מעשי חבלה שנעשו בסדנת שריון והדרחתם של אנשי צבא-קבע מתפקידיהם.

רצוני לשאול את כבודו:

א. האם פעולות החבלה נעשו, כפי שאמנם פורסם, על-מנת להעביר את עומס הטיפול ליחידה אחרת או שמדובר בחקירה הנושא התברר שהיו גם מניעים אידיאולוגיים אחרים?

ב. האם המקרה שפורסם לגבי סדנה מסוימת הוא מקרה בודד או שהיו תופעות כאלה גם במקומות אחרים?

ג. מה הן פעולות ההסברה שנקטו בשריון בפרט ובצה"ל בכלל על-מנת למנוע הישנות מקרים כאלה?

תשובת סגן שר הבטחון מ. צפורי:

(לא הוקראה. נמסרה לפרוטוקול)

א—ג. החשודים במעשי החבלה נעצרו והועמדו לדין.

הנני מנוע, על-כן, מלהשיב על שאלותיך, באשר כל תשובה עלולה להשפיע על הליכים התלויים ועומדים בבית-הדין.

6365. מניעת רשיון להחזקת נשק מאנשים המנסים להתאבד

חבריהכנסת א. אבנרי שאל את שר הפנים ביום כ"ה בסיוון התש"ם (9 ביוני 1980):

בשאלה נוספת לשאלתה מס' 5720 שאלתי ביום 3 ביוני 1980 אם היה דיון בצורך שהמשטרה תעביר לרשות הרישוי לכלי-נשק מידע על אנשים המנסים להתאבד, כדי למנוע מהם כלי-נשק חוקיים.

הואלת בטובך להציע לי להגיש שאלתה על כך.

אני מתכבד לשאול:

האם נערך דיון כזה, מה היו הנימוקים בעד ונגד שהושמעו בו, ומה היו המסקנות?

שר-הפנים י. בורג:

משטרת ישראל קבעה נוהל דיווח לפקיד רישוי הנשק במשרד הפנים על כל נסיון התאבדות שנעשה על-ידי אדם המחזיק בנשק ברשיון.

6501. מימון פעולותיה של האגודה להתנדבות בעם

חבריהכנסת א. נמיר שאלה את שר הפנים ביום ט"ז בתמוז התש"ם (30 ביוני 1980):

נמסר לי כי משרד הפנים מעביר דרך הממונים על המחוזות כספים למימון פעולותיה של האגודה להתנדבות בעם.

בקשר לכך אבקש את תשובת השר:

1. האם אינפורמציה זו נכונה?
2. אם כן — לאיזה סעיף תקציבי של הרשויות המקומיות מועברים הכספים, ולאילו מטרה?
3. מה הוא הסכום המועבר לרשויות המקומיות, ולאילו מהן?

4. האם מתקיים פיקוח של משרדו על אופן הוצאת כספים אלו ברשויות המקומיות?
5. אם כן — באילו דרך, ועלידי מי?

תשובת שר-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—5. האגודה להתנדבות בעם היא הגוף היחיד ה' עוסק בהפעלת השירות הלאומי. היא הוקמה בזמנה על-פי החלטת הממשלה.

האגודה שולחת את נציגיה להיפגש עם בנות המ- עונינות ללכת לשירות הלאומי ועושה את הפירסומים הדרושים. צוות האגודה מסביר לבנות את חשיבות הפ- עילות, מראיין אותן ומכשיר אותן לתפקידיהן. האגודה גם מציבה את הבנות למקומות השירות.

הבנות פועלות ב-111 נקודות בישראל, מקריית- שמונה ועד אילת, ורבות מהן משרות בעירות-הפיתוח.

משרד הפנים אינו מקציב כספים לאגודה להתנדבות בעם ישירות אלא באמצעות הרשויות המקומיות, בכל מקום שם יש פעילות של השירות הלאומי. בנושא הזה נכללו, בין היתר, הפעילות אשר בהן הרשויות המקומיות תומכות בתחומי שיפוטן.

6590. מתן אישורים למבנים הכלתי-חוקיים במגדל-אלכרום

חבריהכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום כ"ט בתמוז התש"ם (13 ביולי 1980):

שטח הבנייה המאושר במגדל-אלכרום הוא מצומצם ביותר — 932 דונאם בלבד. אפשרויות הרחבת השטח מוגבלות. מצפון — ה'ר תלול, מדרום — כביש ראשי עכו-צפת, ממזרח וממערב — אדמות חקלאיות.

בשל מצוקת הדיור, חוסר שטח לבנייה למגורים וגם בשל אי-בהירות בתיכנון קיימים כ-85 בתי מגורים אשר נבנו במשך תקופה של כ-15 שנה כתחום של 100 מטר מציר הכביש הראשי הנ"ל.

נושא זה גידן בוועדת הפנים, שהניחה את מסקנותיה על שולחן הכנסת ("דברי הכנסת", כרך 83, עמ' 4041—4042) והמליצה להתיר קיומם של מבנים אלה.

המועצה המקומית פנתה בבקשה לצמצם את איסור הבנייה לתחום של 25 מטר מציר הכביש, כפי שנעשה בישובים אחרים, כגון הקריות במפרץ חיפה, גבעתי-אולגה, פורידים, ג'סר אלזרקה וכו', והציעה פתרונות נאותים מבחינה תכנונית.

אבקש להשיב:

1. מה הוא שטח הבנייה המאושר בתחום שיפוטה של המועצה המקומית מגדל-אלכרום?
2. מה המה הפתרונות המוצעים או מתוכננים על- ידי משרדך, המאפשרים התפתחות של הישוב והרחבת שטח הבנייה למגורים לצרכי האוכלוסיה המתרבה וגדלה?
3. אילו פעולות ננקטו על-ידיך ועלידי משרדך ל- ביצוע המלצות ועדת הפנים הנ"ל?
4. האם יש סיבה או נימוק מצדיק לאי-היענות לפניית המועצה המקומית למתן היתרי בנייה בתחום ש- מעבר ל-25 מטר מציר הכביש הנ"ל?
5. על שום מה הפתרונות שקיימו בישובים אחרים

לכל אורך הרחוב אין רמזור, הפיקוח המשטרה מעוט, ובשנים האחרונות נגרמו ברחוב תאונות רבות ובהן נפגעו ואף נהרגו הולכי-רגל, לרבות ילדים.

אבקש מאת כבוד השר להשיב:

1. מה הוא מספר התאונות ברחוב זה בחמש השנים האחרונות, שלגביהן יש רישום במשטרה?
2. מה הוא מספר הנפגעים ומה היא החלוקה לגבי הרוגים, פצועים קשה ופצועים קל?
3. כמה מתוך הנפגעים, לרבות הרוגים, הם קטינים?
4. האם ננקטו בדיקות או פעולות יזומות של הרשות המקומית והמשטרה ברעננה להתקנת רמזורים בר-חוב, ומה המסקנות מהן?
5. האם נשקלו אפשרויות של סלילת דרכים עוקפות על-מנת להקטין את המעבר ברחוב אחוזה?
6. האם ידוע לשר על פעולות ופניות של אירגוני הורים לתלמידים בקשר לסכנת המעבר ברחוב אחוזה?
7. האם בכוונת השר לפעול באמצעות הרשות המי-קומית והמשטרה להקטנת סכנת התאונות ברחוב אחוזה?
8. אילו הם האמצעים הנשקלים?

תשובת שרי-הפנים י. בורג:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מ־1 בינואר 1975 עד 30 בספטמבר 1980 אירעו ברחוב אחוזה ברעננה 181 תאונות דרכים.
2. בתאונות אלה נפגעו 225 בני-אדם, מהם 6 הרוגים, 48 פצועים קשה ו-171 פצועים קל.
3. 40 מבין הנפגעים היו קטינים ובהם הרוג אחד.
4. המועצה המקומית הכינה תכנית להתקנת שני רמזורים חדשים, אולם התקציב להתקנתם טרם אושר על-ידי משרד התחבורה.
5. בתכנית-המיתאר של רעננה נקבעו שתי דרכים עוקפות לרחוב אחוזה, דרך עוקפת צפונית ודרך עוקפת דרומית.
6. ב־10 בינואר 1980 התקיימה פגישה בין נציגי אירגונים אלה לבין אנשי המשטרה. בפגישה זו הוסברה למשתתפים פעולת המשטרה בקשר לעניין הנדון.
- 7-8. האמצעים הנשקלים על-ידי הרשויות המוסמכות כדי לשפר את המצב הם: להרחיב את איי התנועה המרכזיים ברחוב, להסדיר את הצמתים החשובים על-ידי הצבת רמזורים ולהסדיר את התחבורה הציבורית. בנוסף על כך, חרף המצוקה הכספית, סללה המועצה בשנה שחלפה, על-פי תכנית-המיתאר, את הדרך העוקפת הצפון-גית שעליה דובר לעיל, דבר שיקל גם הוא את עומס התחבורה ברחוב אחוזה.

6685. חוסר שטח לבנייה בכפר מג'ד-אליכרם

הכריהכנסת א. רון שאל את שר הפנים ביום ט"ו באב התש"ם (28 ביולי 1980):

שטח הבנייה של מג'ד-אליכרם תחום בין מצוק תפן בצפון לכביש עכו-צפת בדרום. במרחק של עד 100 מטר מצפון לכביש אין אישורי בנייה. למרות המלצת ועדת הפנים של הכנסת לאשר כ־80 מבנים קיימים בתחום האסור לבנייה, ולמרות פניית המועצה המקומית להקטין את המרחק האסור לבנייה ל־25 מטר, לא נעשה עד כה

לגבי בנייה לאורך כביש ראשי אינם ישימים במג'ד-אליכרם?

6. על שום מה לא יתוכנן תוואי חדש לכביש הראשי הנ"ל, דרומית מהתוואי הנוכחי, כשקיימים שטחים פתוחים המאפשרים זאת?

שרי-הפנים י. בורג:

1. שטח התחום המאושר לפי תכנית-המיתאר מג'ד-אליכרם הוא של כ־1,000 דונאם.

2. הוגשה הצעה חדשה לתכנית-מיתאר מג'ד-אליכרם, שהועברה לאישור הוועדה המחוזית. לפי תכנית זו יגדל השטח לבנייה לכ־1,300 דונאם. הוועדה המחוזית תדון בתכנית זו בקרוב ויש להניח שבמסגרת זו תיפתר בעיית גידולו של הכפר לתקופה החוקית של התכנית הארצית לאוכלוסית המדינה.

3. הבנייה הבלתי-חוקית נעשתה במקום באופן מגמתי ובניגוד להוראות מוסדות התיכנון. לכן אין משרד הפנים ממליץ להשלים עם מצב זה ולאשרו לאחר מעשה.

4. אין אנו נענים לפניית המועצה המקומית למתן היתרי בנייה בתחום שמעבר ל־25 מטר מציר הדרך. מאחר שזה נוגד את הוראות התיכנון והבנייה, התכנית הארצית לדרכים קבעה שבין צד הדרך לבין קו שמרחקו 100 מטר מציר הדרך לא תהיה כל בנייה. התכנית הארצית קבעה זאת, מנימוקים בטיחותיים, לשמירה על התעבורה ועל בטיחות האוכלוסיה.

5. לא ידועים "פתרונות" לגבי ישובים אחרים במחוז הצפון. התכנית הארצית קבעה שהיא אינה מבטלת קביעות של תכניות שקיבלו תוקף מקדמת-דנה. תכנית תקפה שקבעה קו בניין קטן מ־100 מטר מציר הדרך לא שונתה ולא חל עליה הסייג שקבעה התכנית הארצית ש-אושרה אחריה. ייתכן שלמקרים אלו התכוון השואל הנכבד, אך מג'ד-אליכרם אינה נכללת בהם.

6. בזמנו תוואי הכביש הראשי עבר במרכז הכפר. בשל עומס התנועה נסללה זה מכבר הדרך הנוכחית באופן שעקפה את בתי הכפר, ובמרחק רב מהם. לאור האמור לעיל אין מקום עתה להמליץ שוב על הזנת ציר הכביש דרומה; זאת ועוד, לאור המצב הכלכלי היום אין עתה מקום להמליץ על סלילת תוואי נוסף.

היו"ר י. ברנר:

רשות לשאלה נוספת לחברה-הכנסת עמאר.

משע עמאר (המערך):

אמרת שאין מקרים דומים. פורידים היא מקרה דומה. שם עוברת דרך ראשית ונמצא פתרון אחר. על שום מה לא ימצא פתרון דומה כאן?

שרי-הפנים י. בורג:

אם חבר הכנסת אמר שזה דומה, זה עדיין לא דומה לדומה. ודאי יש הבדלים. אם תשאל את השאלתה באופן מוגדר ומדויק תקבל תשובה מוגדרת ומדויקת.

6635. חוסר אמצעי בטיחות ברחוב אחוזה ברעננה

הכריהכנסת ע. נוף שאל את שר הפנים ביום ז' באב התש"ם (20 ביולי 1980):

רחוב אחוזה ברעננה, שהוא הרחוב הראשי של העיר, משמש זה מכבר ככביש מעבר ראשי ממזרח למערב ל-אוכלוסית אזור השרון בהיקף של אלפי כלי-רכב.

שטח שמדרום לעמינדב אשר כשטח בית-עלמין לירושלים. כמרכזן סומן השטח כבית-קברות בתכנית הוועדה המקומית מטה-יהודה. על-פי בקשתו של יושב-ראש הוועדה המקומית מטה-יהודה נקבע השטח לבית-קברות כך שלא ייראה מעמינדב ויהיה מדרום לכביש העוקף את עמינדב בדרך ליד-קנדי.

התכנית אושרו על-ידי מוסדות התיכונן הסטאטוטוריים והוועדה לשמירה על קרקע הקלאית בתאריכים 14 באוקטובר 1974 ו-5 באפריל 1976. במסגרת התכנית המחוזית והמקומית.

נימוקי ההתנגדות שמביא עתה יושב-ראש המועצה האזורית אינם מחדשים דבר והיו בפני הוועדות הסטאטוטוריות לבניין ערים ולפני הוועדות השונות שמונו לצורך איתור בית-העלמין.

הערתי-ביניים: אמנם איש אינו אוהב למות, אבל לא שואלים הרבה. לכן יש היום מצב שבתל-אביב מת-נגדים לאתר שהוועדה הציעה, והמאבק נמשך עשרות שנים. חברת-הכנסת תמר אשל יכולה להעיד עדות טובה בנושא. עוד מעט יתחיל ויכוח בחיפה. אנחנו עומדים בפני בעיה דומה בטבריה. אני משיב עכשיו על שאלתה בפניי ירושלים. זאת בעיה שוועדת הפנים ערה לה. הוועדה העליונה לתיכונן ולבנייה עוסקת בתכנית-אב, והי עניין מוכרח לבוא על פתרונה, ודי מהר.

אני ממשיך להשיב על השאלתה. ברשותך, אדוני היושב-ראש, נטיתי קצת מהתקונן המחייב לקרוא תשובה מהקסט המודפס. אבל נמשכתי אחרי העניין, ואתך הסליחה, אדוני היושב-ראש.

2. נציגי אגף התיכונן של משרד הפנים שותפו ב-וועדות-המשנה שמונו לצורך איתור בית-הקברות. הוועדות בדקו הצעות רבות ומגוונות ולבסוף נבחר האתר בעמינדב.

הוועדה האחרונה שטיפלה בנושא זה, בראשותו של מר ישראל צ. וינברג, סמנכ"ל משרד הדתות, המליצה לפתוח את השטח באורה ובעמינדב מיידית ולהכשיר 100 דונאם בשלב ראשון, כדי לפתור את הבעיה הכואבת של חוסר מקומות קבורה בירושלים. הוועדה הזו ממליצה גם על התחלת תיכונן שטח הריחומה לבית-העלמין הנוסף בשביל ירושלים.

בינתיים ועדה אחרת המליצה לאתר את האיצטדיון העירוני בירושלים באזור שטח הריחומה. באזור זה אין מקום גם לבית-קברות בנוסף על האיצטדיון, לשטח הח-נייה הנרחב הדרוש בסמוך לו ולפיתוח למגורים.

ועדת המנכ"לים לענייני ירושלים אישרה את מסקנות ועדת-וינברג עוד לפני שהועלתה ההצעה לאתר את ה-איצטדיון באזור הריחומה.

3. לאור האמור לעיל לא נראה שיש להשתמש בסעיף 134 ב(1) לחוק התיכונן והבנייה ולשנות את תכנית-המיתאר המקומית מ.י. 200/.

היו"ר י. ברמן:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):
אדוני השר, האם אתה מסכים עמי שפתרון זמני אינו מהווה פתרון, ויש לחפש פתרון לתקופה ארוכה, לא פתרון לזמן קצר?

מאומה על-מנת להקל את מצוקת שטח הבנייה בכפר. המחריפה משנה לשנה.

אבקש להשיב לי:

- מדוע לא ימליץ משרדך על העתקת קטע הכביש הראשי כ-100 מטר דרומה ממגד-אליכרם?
- האם אתה מוכן להורות על בדיקת הצעה זו?

היו"ר י. ברמן:
חברת-הכנסת רון איננו באולם.

זאב כ"ץ (המערך):
אני מבקש שהשר יקרא את התשובה.

שרי-הפנים י. כורג:

1-2. כפי שנאמר בדברי התשובה על השאלתה מס' 6590 שהגיש חברת-הכנסת משה עמאר -- בזמנו תוואי הכביש הראשי עבר במרכז הכפר. בשל עומס התנועה נסללה זה מכבר הדרך הנוכחית באופן שעקפה את בתי הכפר, במרחק רב מהם. לאור האמור אין מקום להמליץ שוב על הזזת ציר הכביש דרומה. זאת ועוד, לאור המצב הכלכלי היום אין עתה מקום להמליץ על סלילת תוואי נוסף.

6751. איתור שטח לבית-קברות לעיר ירושלים

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר הפנים ביום כ"א באב תש"ס (3 באוגוסט 1980):

בשנת 1965 אותר שטח של 290 דונאם באזור אורה ועמינדב שיועד לבית-קברות לעיר ירושלים. לזאת התנגדו המועצה האזורית מטה-יהודה, הקרן הקיימת לישראל והוועדה לשמירה על קרקע חקלאית.

עתה נעשות הכנות להכשרת השטח לייעודו, לאחר עבור זמן שנראה היה כי הנושא הוקפא. וזאת מבלי ל-התחשב בשינויים שחלו מאז באזור זה בעקבות איחוד ירושלים ופיתוח מואץ של הסביבה.

המועצה האזורית מטה-יהודה העלתה בפניך ובפני רשות התיכונן את נימוקי התנגדותה לאתר הנדון. הן בשל הפגיעה הרצינית במושבים אורה ועמינדב והן בשל הקשיים התחבורתיים ואחרים העלולים להיגרם.

יתר-על-כן, בבירורים שערכנו בוועדת הפנים בנושא דומה נמצא כי שטח של 290 דונאם אינו יכול להיות פתרון אלא לתקופה קצרה ואין הדבר שווה לנזק שייגרם ולסכומי ההשקעה שיוצאו.

אבקש להשיב לי:

- האם הינך נכון לבדוק את נימוקי התנגדותה של המועצה האזורית מטה-יהודה?
- האם הינך נכון להורות לאגף התיכונן במשרדך שיבדוק פתרונות מוצעים אחרים, במגמה שהמקום אשר יאוחר לא יפגע ביושבי האזור ויהא עשוי לספק את הצרכים למשך תקופה ארוכה?

3. האם הינך נכון להשתמש בסמכויות המוענקות לך לפי סעיף 134 ב(1) לחוק התיכונן והבנייה ולגרסו לשינוי תכנית-המיתאר מ.י. 200/ על-פי ההלסת הוועדה המקומית מתאריך 23 במארס 1980?

שרי-הפנים י. כורג:
1. בתכנית-המיתאר המחוזית של מחוז ירושלים ה-

שרייהפנים י. בורג :

באופן עקרוני, באופן תיאורטי, אני בהחלט מסכים שפתרון קבע טוב מפתרון זמני. אבל מאידך גיסא אני מומין אותך להסכים עמי שפתרון זמני טוב מאשר שום פתרון כלל.

6752. מצבת כלייהרכב שכרשות המשטרה

חברה הכנסת ב. צ. רובין שאל את שר הפנים ביום כ"א באב התש"ם (3 באוגוסט 1980) :

בגליון יוני 1980 של בטאון שוטרי ישראל "מראות" הופיעה כתבה על מצבת כלייהרכב ביחידות המשטרה השונות. לפי הכתבה מתברר שקיים מחסור רב ברכב לצרכים מיבצעיים במשטרה, כאשר רבים מכלייהרכב הקיימים משמשים כרכב צמוד.

למשטרת מרחב ירושלים יש 75 כליירכב בלבד, ולפי התקן 12 מהם צמודים, למרחב השרון 65 כליירכב ומהם 10 צמודים, ולמטה הארצי 183 כליירכב צמודים. בנוסף על כך מצבם הטכני של כלייהרכב לקוי בחלקו.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי :

1. האם מספר כלייהרכב המופיעים בתקני היחידות הולם את הדרישות המיבצעיות ?
2. מה עושה המשטרה כדי להגביר את יעילות השימוש ברכב המשטרה. לרבות הרכב הצמוד ?
3. האם מצב הרכב הולם את הדרישות המיבצעיות והמינהליות במשטרה ? אם לא — מה נעשה לתיקון הדבר ?

תשובת שרייהפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא.

2. (א) הרכב הצמוד נמצא במשך שעות היום ב"מאגר ומשמש לביצוע תפקידים שוטפים.

(ב) רכב צמוד משמש בעת הצורך גם למיבצעים.

3. יש במשטרת ישראל תכנית: — (א) לתגבר את כמות הרכב לתפקידים מיבצעיים; (ב) לבצע החלפת כליירכב לאחר 100,000 ק"מ; (ג) להעלות את מספר עובדי הסדנאות.

6790. "תעודות זהות" של ה"כושים העברים"

חברה הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ב באלול התש"ם (3 בספטמבר 1980) :

בביקור בדימונה ביום 26 באוגוסט 1980 נוכחתי לדעת כי אלפי נתינים אמריקנים המכנים את עצמם כ"כושים עברים", שהסתגלו לארץ במסווה של תיירים ונשארו בארץ בצורה בלתי-חוקית ונמצאים בדימונה, בערד, במצפה-ירמון, באילת, בבתיים, בעטרות (קלנדיה) ובמקומות אחרים בארץ, משתמשים ב"תעודת זהות" שהור צאה להם עליידי מנהיגם קארטר, השם את עצמו כנביאם, וכי "תעודת זהות" זו משמשת להם לכל צרכי זיהוים, לרבות מגע עם מוסדות "ישראליים" ואף מוסדות ממלכתיים.

שאלותי לכבוד השר :

1. האם ידוע לו על תופעה זו ?
2. האם מעשה זה תואם את החוק ?

ב. אם לאו — האם הובאו לדין מוציאי התעודות ונושאי התעודות ?

ג. אם לא הובאו לדין, האם יגרום כבודו לכך שי יועמדו לדין ?

3. א. מה בדעתו לעשות כדי שיופסק השימוש בתעודות אלו ?

ב. מה בדעתו לעשות שתיפסק הפצתן של תעודות אלו ?

4. האם יש בארץ קבוצות או גופים נוספים שאינם משתמשים בדרךון המדינה שבה הם נתינים או בתעודות זהות "ישראליות" ונענים עליידי מוסדות ממלכתיים ב"ישראל ?

תשובת שרייהפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. תעודות אלה אינן מהוות תחליף לתעודת זהות, ונשיאתן, הדפסתן והפצתן אינן מהוות עבירה.

3. בעבר פנה משרד הפנים לקבלת חוות-דעת מש"פסית ונענה כי גם אם יש ספק בחוקיות המעשה אין עילה ממשית להעמיד את מפיצי התעודות לדין, בשל העדר עבירה מוגדרת. לאחרונה פנה משרד הפנים ליועץ הי משפטי למשלה, ואנשיו יפעלו על-פי חוות-הדעת שי תתקבל.

4. עד כמה שידוע למשרד הפנים — לא.

6813. תכנית-המיתאר לסילוק אשפה

חברה הכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום ד' בחשוון התשמ"א (14 באוקטובר 1980) :

קיבלתי תזכיר מאת ששון בר-צבי, מנהל האגף ל"שירות הסביבה בבאר-שבע, ובו הוא מוסר על התארגנות ישובי הדרום וגופי מדע ואישי-ציבור נגד התכנית שהומ"לצה עליידי החברה "תושיה", מהנדסים בע"מ, ולפיה תרוכזו אשפת הארץ ותועבר לקבורה בנגב.

התכנית להעברת הפסולת לנגב מעוררת תסיסה רבה. אם תכנית "תושיה" תתקבל, יהיו לכך השלכות מרחיקות-לכת על הנגב, סביבת האדם בו ועתידו. לתכנית אף היבטים כלכליים, אקולוגיים ואחרים שרובם ככולם של"י ליים.

הצגת הבעיה עליידי ישובי הדרום מלווה בחומר ובחישושים המורים על האבסורד שבתכנית "תושיה". בסיכום נאמר, בין היתר: "מדיהמה העובדה שהמועצה הארצית לתיכנון ולבניה דנה ברצינות בתכנית אשר גור-רסת פיזור פסולת לאזור נפלא זה, אשר גורסת שריפת אנרגיה כדי לקבור פוטנציאל אנרגטי" וכו'.

אודה לשר אם ישיב לי :

מה עמדת משרדו לגבי הפתרון הרצוי לסילוק הפסולת המופקת בישראל ?

תשובת שרייהפנים י. בורג :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תכנית-המיתאר הארצית לסילוק אשפה הוכנה עליידי משרד "תושיה" בשביל משרד הפנים, בהנחיית ועדת היגוי שמונתה עליידי המועצה הארצית לתיכנון ולבניה, וכללה נציגי משרדי ממשלה (משרדי הבריאות, הפנים,

אִית־שלומי המשכורות לעובדים, וזאת לאור אִית־הזרמת כספים ממשד האוצר לרשויות, אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. האם יש בדעת השר לפתור בעיה זו ועלידי כך למנוע איומי השבתות?

ב. האם יש בידי כבוד השר פתרון ארוך-טווח לבעיה זו, ואם כן — מה הוא?

תשובת שרי-הפנים י. כורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א-ב. משרדי הפנים והאוצר אינם מופקדים על תש"לומי המשכורות של עובדי העיריות. משרד הפנים מעביר לרשויות המקומיות כספים על-פי תקציב המדינה ובקצב המקובל לגבי שיחרור כספים ממסגרת התקציב.

בימים אלה יסתיים הדיון בין הגורמים הנוגעים בדבר לגבי היקף תקציבן של הרשויות המקומיות בעקבות עידכון תקציב המדינה. עם סיום הדיון תדע כל רשות מקומית מה מסגרת ההוצאות שהיא רשאית להוציא ומה יועבר אליה על-ידי משרד הפנים. על כל רשות מקומית יהיה להתארגן כך שתימנענה השבתות בשל אִית־שלום שכר לעובדים.

לטווח ארוך יותר: הוועדה הממלכתית לענייני ה־שלטון המקומי בודקת את חלוקת התפקידים בין השלטון המרכזי והשלטון המקומי ואת קביעת בסיסי מימון חדשים בהתאם. משרד הפנים מצפה לקבלת דוח הוועדה על-מנת לקבוע את דרכי הפעולה בעתיד.

6867. הסדרי תשלום בעד גרירת רכב כגין חנייה

במקום אסור

הכריהכנסת א. רון שאל את שר הפנים ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

אורח המחנה את מכוניתו שלא כחוק צפוי בדין לקנס ולתשלום בעד גרירה. אולם מצפה לו "מסלול מכשולים" של הסדרי התשלום (במחוז תל-אביב) כדלהלן:

א. האורח צריך להתעניין להיכן גררו את מכוניתו. אם קיבל אינפורמציה נכונה, ישלם בין 10 ל-20 שקלים בעד מונית שחסינו לחניון הנגררים. אם הוטעה פעם או פעמיים באינפורמציה, יוכפל ויושלש הסכום.

ב. לכשיגיע לחניון הנגררים עליו לחתום על אגרה אצל נציג החברה הגוררת אך אין באפשרותו לשלם, כי אין קופה ואין קופאי.

ג. כשהוא מצוייד באגרה עליו להזמין מונית לסניף הדואר בתחנת הרכבת, שם ניתן לשלם את האגרה בעד שיחרור הרכב (עד שעה 18:00).

ד. התשלום בעד האגרה — רק במוזמנים, ואם ברשותך רק פנקס שיקים יש להזמין מונית לבנק ולהוציא שם מוזמנים (בתקווה שהבנק עדיין פתוח. אם אינו עוד פתוח — יידחה שיחרור מכוניתך למחר).

ה. מתחנת הרכבת, או מהבנק — חזרה לחניון הנגרים (הזמנת מונית).

ו. רק לאחר סיום "מסלול מכשולים" זה, שבמקרה הטוב נמשך כשעתיים, נפגש הנהג העבריין עם מכוניתו, ואז מחכה לו הפתעה נוספת: מכוניתו פרוצת חלונות ודלתות. באמצעים ששום פורץ לא היה מתבייש בהם.

החקלאות, והתעשייה, המסחר והתיירות), נציגי הרשויות המקומיות ונציגי גופים ציבוריים.

התכנית נמצאת בשלבי עיבוד סופיים ועדיין לא נדונה במועצה הארצית.

באשר לשיטת הסילוק: ועדת עורכי תכנית-המיתאר בדקה את הנושא בהעמקה והציעה לשלב-ביניים את שיטת הסילוק על-ידי קבורה סאניטארית. בעתיד תהיינה שיטות סילוק אחרות, מוצדקות יותר לפחות לגבי חלק ממרכיבי האשפה.

התכנית מצביעה על האתרים הדרושים בכל אזורי הארץ לקבורה סאניטארית ולמיקום מפעלי עיבוד אשפה. אתר דביר הוא אחד האתרים הגדולים המוצעים בי תכנית זו. ההולמת את הדרושות לאיזוהם מקורות המים, זמינות האתר ומרחק מאזור מאוכלס. הדחיפות בנושא סילוק האשפה באזור זה נוצרה עקב גמר משוער של אתר "חיריה" בעוד כ-4 שנים ואי-מצאות אתר חליף מתאים קרוב יותר למרכז האוכלוסייה.

כל פתרון, יהיה אשר יהיה, יגרס להתנגדות התור-שבים הגרים בקירבת המקום, אשר יצביעו על מכלול ההשפעות השליליות עקב קבורה או הקמת מפעל לטיפול באשפה. המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה תבחר במיקום אתרי סילוק האשפה באופן שתגרים השפעה שלילית מי-נימאלית, וזאת לפי האפשרויות הריאליות בשטח.

6864. סילוק המזבלה שליד בית-הקברות

ככפר-שמריהו

הכריהכנסת י. תמיר שאל את שר הפנים ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

למרות פניות חוזרות ונשונות של תושבי כפר-שמריהו לא נעשה דבר לסילוק המזבלה מהמקום.

לתושבי הכפר, ולדיירי רחוב הנרקסים בפרט, נגרם סבל רב כתוצאה משריפת פסולת במזבלה.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם קיימת תכנית לסילוק המזבלה?

2. אם כן — מתי תבוצע?

3. אם לא — כיצד בדעת משרדו לטפל במטרד?

תשובת שרי-הפנים י. כורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. המקום מגודר, ויש עליו שמירה. אך לפעמים יש שריפה של חומר גזים המובא למקום.

כל עוד לא ימצאו פתרון כללי לאשפת אזור המרכז אין פתרון גם למזבלה זו, שהיא אחת מהרבה מזבלות קטנות המפוזרות באזור.

תכנית-מיתאר ארצית לסילוק אשפה, שהוכנה בשביל משרד הפנים, נמצאת בשלבי סיום ותוגש בקרוב למועצה הארצית לתיכנון ולבנייה.

6865. המצב הכספי בעיריות תל-אביב וחיפה

הכריהכנסת ש. פלאטו-שרון שאל את שר הפנים ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

לאור המצב הכספי בעיריות תל-אביב וחיפה והאיום המחודש מדי חודש בחודשו של השבת העיריות עקב

אין במשרד הפנים נתונים סטטיסטיים מרוכזים על נישואייקפריסין שנערכו בשנים האמורות, אך ידוע ש־מספרם זעום.

6940. מצבה הכפסי של המשטרה

חבריהכנסת מ. וירשובסקי שאל את שר הפנים ביום כ"ד בחשוון התשמ"א (3 בנובמבר 1980):

מפירסומים שונים בעתונות מפי אנשי משטרה עולה שהמשטרה עומדת בפני קשיים לספק דלק ומדים לאנשיה.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם ידיעות אלה נכונות?
2. כיצד בדעת השר למצוא את האמצעים הכספיים שיאפשרו למשטרה להמשיך בפעולותיה?

שר־הפנים י. כורג:

1. כן.

2. בישיבה שהתקיימה בשבוע שעבר הובטחו האמצעים הכספיים הדרושים למשטרת ישראל על־מנת למלא את תפקידיה בשנת הכספים השוטפת.

6694. הצמדת אבטחה אישית ואבטחת מגורים

לשר שרון

חבריהכנסת מ. כפירור שאל את ראש הממשלה ביום כ"א באב התש"ם (3 באוגוסט 1980):

נוכח המזימה להתנקש בחייו של שר החקלאות וה־גילויים במאמר בעתון "מעריב" מיום 18 ביולי 1980 על התייחסות בלתי־אהראית של האחראים בממשלה, ובמיוחד של שר האוצר לשעבר, להמלצות שירותי הבטחון על אבטחת מקום מגוריו של השר אריאל שרון, הריני מבקש שתואיל להשיב על השאלות האלה:

1. מה היו המלצות שירות הבטחון לגבי אבטחת מקום מגוריו של השר שרון, ומתי הומצאו לרשות ה־מוסמכת?

1. מה היו המלצות שירות הבטחון לגבי אבטחת מקום מגוריו של השר שרון, ומתי הומצאו לרשות ה־מוסמכת?

2. מדוע לא בוצעו ההמלצות הנ"ל?

3. הנכונה הידיעה על פנייתו של שר האוצר, בעניין האבטחה הנ"ל, לאישור מטעם מבקר המדינה? ואם כן — האם גם מבקרים דומים נזקק שר האוצר לעצתו של מבקר המדינה?

4. האם נוכח היערכות חבלנים להתנקש בחייו של שר החקלאות מוכן כבודו להורות על התקנת מיתקני בטחון מתאימים, כדי לסכל מזימות דומות בעתיד?

5. האם אין עברו הקרבי של השר שרון והיותו מי שפיקד על פעולות תגמול וטיהור קני רצחנים הופכים אותו למטרה פגיעה של אירגוני החבלנים?

6. אם השוּבֶתֶךָ על שאלה 4 היא חיובית, האם אין מקום להצמיד לשר החקלאות שמירה, כפי שנעשה לשרי הבטחון לשעבר?

תשובת שר השר י. ארידור:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם העונש הנוסף (תשלום בעד 3—5 מוניות וביזבזו שעות רבות) נעגן בחוק?

2. מה בדעת השר לעשות על־מנת למנוע סבל מיותר זה מאזרח וממכונתו?

שר־הפנים י. כורג:

א) בעל רכב המחנה את מכונתו שלא כחוק נוטל עליו את הסיכון שרכבו ייגרו.

ב) בתל־אביב קיימים שלושה חניונים, ומוקד ה־משטרה מכון, בדרך־כלל, את בעל הרכב לחניון המתאים על־פי המקום שממנו נגרר רכבו. בקרוב יוצבו באזורי הגרירה שלטים המפנים את בעלי כלי־הרכב אל המקום שאליו נגרר רכבם.

ג) לגבי הצורך בהוצאות כספיות על מוניות — במרבית שעות היממה ניתן להשתמש בשירותי התחבורה הציבורית.

ד) בחניונים קיימת קופה רושמת. בימים ובשעות שבהם בנק הדואר אינו פועל יתקבל תשלום האגרה בחניון. ידוע לי כי שר התחבורה עומד להגיש הצעת תיקון לחוק, ולפייה אפשר יהיה לשלם את האגרה בחניון עצמו.

ה) האגרה משולמת לחשבון משרד המשפטים ו־הנחית משרד זה לבנק הדואר היא לקבל התשלום במזומן בלבד. להוראה זו ניתן פירסום רב.

ו) אין פורצים את החלונות והדלתות של הרכב. אנשי הגרירה פותחים את הדלת באמצעות מפתח מותאם או מיכשור, בכל אופן לא רצוי לחנות במקום אסור.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

אדוני שר הפנים, אולי תואיל בטובך להשיב על השר אילתה מס' 6790 של חבריהכנסת דב שילנסקי בעניין "הכּוּשִׁים העבריים"?

שר־הפנים י. כורג:

אדוני היושב־ראש, האם אני חייב לקרוא את התשובה?

היו"ר י. כרמן:

רק אם אתה רוצה.

שר־הפנים י. כורג:

הרי התשובה ממילא תפורסם.

6916. מספרם של נישואייקפריסין ונישואיימקסיקו

חבריהכנסת א. רובינשטיין שאל את שר הפנים ביום י"ז בחשוון התשמ"א (27 באוקטובר 1980):

כמה נישואייקפריסין ונישואיימקסיקו נרשמו במשרד הפנים בשלוש השנים האחרונות שלגביהן קיימים נתונים?

תשובת שר־הפנים י. כורג:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במשך שלוש השנים האחרונות, החל מאוקטובר 1977 ועד להכנת התשובה על שאלתה זו, נרשמו 49 נישואין, מהם 23 נישואיימקסיקו ו־26 נישואייפאראגואי (הזהים לנישואיימקסיקו).

6815. הערר נציגי ממשלה באזכרות ממלכתיות

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את ראש הממשלה ביום י' בחשוון התשמ"א (20 באוקטובר 1980):

בעונות פורסם שבאזכרות ממלכתיות שנערכו בבתי העלמין הצבאיים ברחבי הארץ במלאות שבע שנים לפרוץ מלחמת יום הכיפורים לא השתתפו נציגי הממשלה ולא היה משמר כבוד של חיילי צה"ל, כפי שהיה נהוג בעבר. דבר זה גרם למרירות רבה בקרב משפחות החללים שהשתתפו בטקסי האזכרה.

רצוני לשאול:

1. האם הפירסום בעתון שמאזכרות לחללי מלחמת יום הכיפורים נעדרו נציגי הממשלה הוא נכון?
2. אם כן — מה היו הסיבות לכך?
3. האם הממשלה נתנה הסבר למשפחות השכולות על הסיבות שגרמו להעדר נציגיה מטקסי האזכרות?

תשובת סגן השר י. ארידור:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2—3. האזכרות הנדונות לא אורגנו כאזכרות מלכתיות באמצעות משרד ראש הממשלה או משרד הבטחון. עתה יבוא הנושא על תיקונו. ניתנו הנחיות לאירגון יד לבנים ולמחלקה להנצחת החייל, ולהבא האזכרות המרכזיות לחללי מלחמת יום הכיפורים, כמו לחללי מערכת קדש ומלחמת ששת הימים, יהיו אזכרות ממלכתיות בהשתתפות נציגי הממשלה והצבא.

ג. חוק שירות בטחון (תיקון מס' 14), התשמ"א—1980 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

רות שלא כדיון משירות או על סמך טענות כוזבות אינה נחשבת כתקופת שירות אם האשם נעש על כך. תיקנו את הסעיפים. אמרנו ש"נעש" זה לא מספיק: כל עוד יש לו זכות עירעור לא יכולים לדרוש ממנו החזרת ההיעדרות שלא כדין. אם זה ייעשה, מה יועיל העירעור? העירעור יהיה לאחר מעשה. הכנסנו תיקון שזה לא יבוצע כל עוד יש זכות עירעור וטרם היתה החלטה סופית בעירעור.

בסעיף 11 הכנסנו תיקון. הארכנו בשנה, מהתאריך שהוצע, לגבי עניין הנח"ל. יש סעיפים שבהם יש הסדרים לתקופה ארוכה יותר. לא צריך לקבוע תקופה קצרה מדי ואחר כך לבוא שוב לכנסת עם תיקון. מוטב לכתחילה לתת תקופת זמן ארוכה יותר.

תיקנו סעיף 13 בקשר לעניין הרישום של תאריך הלידה. תיקנו את הסעיף כדי שיהיה ברור יותר ותהיינה ברורות גם הסמכויות שיש לפקד בעניין קביעת הגיל. סעיף זה הוא עכשיו סעיף 14.

להצעת חוק זו אין הסתייגויות.

היו"ר י. ברמן:

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

סעיפים 1—14 נתקבלו.

1. אין אפשרות להשיב בפומבי על שאלה זו.

2—4. את השאלה יש להפנות לשר האוצר.

5. את השאלה הזו אין להפנות לראש הממשלה.

6. לשר שרון הוצמדה גם אבטחה אישית.

6778. השתתפות המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה בישיבת סיעת הליכוד

הכריזה חברת הכנסת ש. טולידאנו שאל את ראש הממשלה ביום כ"ב באלול התשמ"א (3 בספטמבר 1980):

בישיבת סיעת הליכוד ביום 4 באוגוסט 1980 השתתף מר שמואלביץ, המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה.

אבקש מאת כבודו להשיב לי:

- א. האם לא עבר מר שמואלביץ על התקשי"ר בכך שהשתתף בדיון בפורום מפלגתי?
- ב. אם כן — מה בדעת ראש הממשלה לעשות כדי למנוע הישנות מקרים כאלה?

סגן השר י. ארידור:

התשובה שלילית. להלן הוות'דעתו של היועץ המשפטי של משרד ראש הממשלה במכתב מיום 3 לנובמבר 1980, לאחר שעיין בשאלתה.

"אין כל איסור בחוק או בתקשי"ר על עובד המדינה להשתתף בדיון בפורום מפלגתי. אסור לו להיות חבר בהנהלה הפעילה של מפלגה או של גוף מדיני, לארגן אסיפה פומבית בעלת אופי מדיני, לשבת בשולחן הנשי" אות של אסיפה כאמור ולנאום בה."

היו"ר י. ברמן:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר היום: חוק שירות בטחון (תיקון מס' 14), התשמ"א—1980. את החוק יביא חברת הכנסת זרח ורהפטיג. בשם ועדת החוץ והבטחון.

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):

אדוני היושב ראש, מורי ורבותי, בהביא את חוק שירות בטחון (תיקון מס' 14) לקריאה שנייה ולקריאה שלישית אני רוצה לציין שוועדת החוץ והבטחון, ועדת המשנה לענייני חקיקה, הכניסה תיקונים מספר בהצעת החוק, ואלה הם:

בסעיף 1(1) הוכנס תיקון שכל הפקודות ליוצאי-צבא להתייצב במקום ובזמן שנקבעו צריכות להינתן בצו. חששנו שאם זה לא יינתן בצו אלא בעל-פה או בטלפון עלולות לבוא הכחשות, מי שלא התייצב יוכל לומר שלא קיבל את ההודעה. משום כך מוטב שהעניין יוסדר בצו.

בסעיף 5 של הצעת החוק הכנסנו תיקון. במקום "תימסר הודעה" — "תמסור הודעה הודעה". מדוע? אם יהיה כתוב "תימסר", בלשון סתמית, יכולות אחר כך להתערור בעיות — מי חייב למסור את ההודעה, נמסרה או לא נמסרה הודעה; לא יידעו מי האחראי לעניין המסירה. לכן החלטנו לציין בחוק את הגוף האחראי.

בסעיפים 9 ו-10 הכנסנו תיקון. לפי החוק העיקרי היעד-

היו"ר י. ברמן:

הצבעה
 חוק שירות בטחון (תיקון מס' 14), התשמ"א
 — 1980, נתקבל.

ובכן, החוק נתקבל בקריאה שנייה. נעבור להצבעה
 בקריאה שלישית.

ד. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 13), התשמ"א—1980 * (קריאה שנייה)

היו"ר י. ברמן:

בסיום קצוב ידוע, ותמיד מתאים לתקופה שבה מטילים
 את התשלומים. אין הסתייגויות להצעת החוק.

חיים קורפו (הליכוד):

אבקש להמתין 5 דקות עד להצבעה.

היו"ר י. ברמן:

נחכה חמש דקות להצבעה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני מציע שכל פעם תהיה שירה בציבור במשך
 חמש דקות.

(קריאה: או התעמלות.)

התעמלות זה משהו מועיל.

היו"ר י. ברמן:

אני חושב שאנחנו יכולים להצביע. הצעת החוק
 כוללת חמישה סעיפים. אין הסתייגויות. אני ממעיד אותם
 להצבעה בקריאה שנייה.

הצבעה

סעיפים 1—5 לא נתקבלו.

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, החוק הזה הוא
 צורך השעה. הוא בא לתקן מצב שאיננו בריא — עניין
 שיעור הסכומים, הקנסות והתשלומים שיש להטיל על
 טוראי בשירות חובה על עבירות מסוימות. עד היום
 הסכומים הללו היו בלירות, והיום — בשקלים. זה מצב
 של תלי תניא בדלא תניא. היות שהשקל אינו יציב התשר-
 לומים מאבדים את ערכם לאחר זמן, לפעמים לאחר זמן
 קצר מדי. לכן בתיקון זה הלכנו בכיוון זה שהקנסות
 והתשלומים יהיו מחושבים לפי השכר של הטוראי. בסעיף
 29 כתוב: "לא יעלה הקנס על עשרים שיעורים של שכר-
 יסוד חודשי של טוראי בשירות חובה — — —". בסעיף
 הבא כתוב: "שלא יעלה על עשרה שיעורים של שכר-
 יסוד חודשי — — —". כך התשלומים הללו יהיו תלויים

ה. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 15), התשמ"א—1980 ** (קריאה ראשונה)

היו"ר י. ברמן:

מהוספת שש הקומות — ואני נשאר בתחום הדוגמה
 שהבאתי — יישאר בידי בעל המגרש. ראשית, הרי ערך
 המגרש עלה בגלל החלטת העיריה ולא בגלל מעשה של
 בעל המגרש בעצמו. זו תוצאה של אישור התכנית על-ידי
 הרשות המקומית.

אני יכול לומר שהפראקטיקה בעבר היתה, בדרך-כלל,
 שהרשות המקומית גבתה, למעשה, רק מחצית מעליית
 ערך המגרש. כלומר נעשתה פשרה. עלה ערך המגרש
 ב-100%. הסתפקה העיריה בכך שגבתה 50% מעליית ערך
 המגרש. עקרון זה איננו חדש. הוא קיים עוד מתקופת
 המאנדאט, מפקודת בניין ערים מ-1936, אלא שבביצוע
 נתגלו כמה וכמה קשיים. קשיים שלא אדבר עליהם עכשיו
 בפרוטרוט. אציין רק "ממאור" למקורות. קשיים אלה עלו
 בבג"צ 198/75 מנהל עזבון המנוח פייביש מושקוביץ נ'
 ראש עיריית בתים (פד"י ל', ו, עמ' 281). דעת כל
 השופטים היתה כי אי-תשלום חלק מהחוב אינו מעכב
 רישום העברת מקרקעין בספרי האחוזה. כתוצאה מפסק-
 דין זה לא עמדו בתור לשלם את החובות של מס ההש-
 כחה. אולם לגבי עצם מהות מס ההשכחה נחלקו השופטים
 העליונים ברנזון ושמגר: אליבא דשופט ברנזון אין יסוד
 להנחה שהסעיף דן בהטלת מס רק לצרכי כיסוי ההוצאות

שריהפטיג י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא
 את הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 15) — היטל
 השכחה — לקריאה ראשונה. מה שאני מציע הוא, באופן
 פורמאלי, תיקון החוק הקיים שנתקבל בכנסת בשנת 1965.
 למעשה אנחנו מחליפים הוראות הקיימות עוד מהפקודות
 המאנדאטוריות מ-1936. במה מדובר? ניקח מקרה אחד
 שהוא בולט וקל מאוד להבנה. נניח שקיים מגרש אשר
 לפי התכנית הקיימת מותר לבנות עליו בניין של שתי
 קומות. והנה הרשות המקומית — העיריה או המועצה —
 מחליטה לשנות את התכנית היסודית של המקום בכללותה.
 ואגב זאת אפשר יהיה באותו מגרש לבנות להבא בניין
 של שמונה קומות. כלומר תוספת של שש קומות. כל
 בריבירב מבין כי ברגע שבעיריה מהליטים לשנות את
 מספר הקומות של הבניין שאפשר יהיה להקים, ממלא,
 באופן אוטומאטי ובאופן די נמרץ, ערך המגרש עולה פי
 כמה וכמה. אין הצדקה, לפי הצעתנו, שההפרש הנובע

* "דברי הכנסת", כרך 89, עמ' 4175.

** רשומות (הצעות חוק, חוב' 1491).

לשולחן. הדברים יהיו גלויים, ייעשו עליידי שמאי באופן חוקי, ויפורסמו. כל בעל מגרש או חוכר לדורות יקבלו הודעה אישית. אני רואה בזה חידוש שיש בו הומאניזציה ביחסים שבין הרשות ובעל המגרש ואף הכנסת סדר ציבורי.

איתן לבני (הליכוד):

השמאי יהיה מבית שמאי או מבית הלל?

שריפהנים י. בורג:

זה תלוי בכמה יעריך. אחר כך יגיד בעל המגרש אם הוא היה שמאי מבית שמאי או שמאי מבית הלל.

היטל ההשבחה יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן או למדד תשומות הבנייה. כפי שתחליטו. אין נפקותא גדולה.

בהצעת החוק אנו מציעים ששר הפנים יוכל לקבוע בתקנות הוראות לגבי דחיית תשלומים. אם מדובר, למשל, באובייקט קטן ולאדם הזה אין היום אפשרות לשלם, הוא רוצה לעשות זאת בדחייה מהיום הקובע או בשיעורים אחרים, נצטרך להתקין תקנות עלימנת להתחשב גם באינטרס של האיש. אבל דבר אחד צריך להיות ברור: אנחנו מוכרחים להיות בטוחים שהתשלום באמת בוא יבוא. וכדי להבטיח את התשלום אנחנו מציעים לומר בסעיף 12 שלא תירשם העברת זכות במרשם המקרקעין, טאבו בלעז, ולא יוצא היתר לבנייה לפני תשלום ההיטל או לפני הסדר הדחייה של התשלום.

עכשיו אני מגיע ליעוד ההיטל. כאן אנחנו נמצאים במצב מעניין, ולדעתי נצטרך להתקין תקנות בעניין זה. השאלה היא: אם אתה קובע שהיטל ההשבחה במקום מסוים ילך למען התשתית ולא רק למען הוצאת התכנית, הרי יכול לקרות כאן דבר פשוט. זה נכנס לתוך הקופה הכללית, בקופה הכללית של עירייה יש סעיף תיכונן, 24 תקנים למהנדסים, 2.5 תקנים למודדים, וזה יבוא מהתשלום המיוחד לתקציב הכללי. יכול להיות שבמקום קטן זה לא משנה הרבה. יכול להיות שבמקום שמתפתח ושיש צורך לעשות בו עוד עבודת תשתית רבה — כפי שאמרתם, כבישים, צינורות מים וכדומה — אולי בכליאות חשוב שהעניין הזה יישאר "earmarked", כלומר מכון בזכות מס ההשבחה והולך לזכות מס הר השבחה.

משה עמאר (המערך):

זה לא מקטין את המענק.

שריפהנים י. בורג:

אני עדיין לא ראיתי ראש עיר המעוניין בהקטנת מענקים. הם נהנים ממאמרים בעתונים, אבל לא מוכנים לוותר. נדמה לי שצטרך לבדוק היטב אם בעניין של שינוי ייעוד ההיטל נקבע כלל אחד לכל הרשויות, או נלך לפי גודל הרשות, לפי הצרכים, לפי צרכי ההתפתחות של המקום.

אנחנו מציעים גם אפשרות של ערר של החייב ההיטל: החייב בהיטל רשאי להגיש ערר. לוועדת עררים אנחנו מציעים שלושה — עורכי דין, שמאי מקרקעין ועובד מדינה העוסק בשמאות — עלימנת לשמור גם על הזכר יות של האדם הקטן במיוחד, אבל גם של כל אורח ואורח. אם יש נקודה משפטית ספציפית אנחנו מציעים, כמובן, שתהיה אפשרות לערער בפני שופט מחוזי בתור דן יחיד.

על ריבית פיגורים אינני רוצה לדבר; העניין מובן מעצמו.

של התכנית ולכן ניתן לגבותו גם לצורך הוצאות פיתוח של אותו אזור — כבישים, מים, חשמל וכל היתר; אליבא דשופט שמגר מס השבחה מיועד לכיסוי הוצאות התכנית בלבד, היינו עריכת התכנית, ואינו כולל הוצאות פיתוח ותשתית של הרשות המקומית.

זוהי סוגיה כבדה ונכבדה, שאנו מנסים ורוצים לענות עליה בחלק מסוים של הצעת החוק שאנו מביאים לפני הכנסת. מאז קיים ההיטל היתה בעיה מתי משלמים, מה הוא מועד הגבייה של ההיטל. לפי פקודת בניין ערים מ-1936 היה מועד הגבייה תוך שנתיים מיום אישור התכנית או מיום הביצוע, בארבעה תשלומים שווים. והנה נתעוררה בעיה: בעל בית קטן, שעכשיו מאפשרים לבנות על מגרשו בית גדול, אינו רוצה לעזוב את הבית שבו הוא גר על אותו מגרש. נניח — אם אשאר נאמן לדוגמה שהבאתי — שאדם גר בבית בן שתי קומות, העירייה מחליטה שאפשר לבנות על אותו מגרש בניין בן שמונה קומות. אבל האיש גר בבית בן שתי קומות, גר בו עם אביו, גר בו עם אשתו וזל והוא איננו רוצה לעזוב אותו. העירייה החליטה שהוא רשאי לבנות בניין גדול יותר. אבל הוא אינו רוצה לבנות. מדוע ישלם היום על דבר שאולי יעשו יורשיו בעתיד? לכן אנו מציעים שהתשלום לא ייעשה מיום אישור התכנית אלא כאשר בא האדם ומבקש רשיון בנייה לבניין הגדול יותר. כלומר הפתרון המוצע הוא שהגבייה תתחיל מעת מימוש הזכויות.

מאי משמע מימוש זכויות? קודם-כול מדובר בקבלת היתר בנייה או החלפת השימוש בפועל במבנה הקיים. אם עד עכשיו רק מגורים היו מותרים בבניין, ועכשיו אפשר להשכירו או למכרו למשרדים, ברור שערך המקום עולה. לכן מיום שימכור האיש את הבניין למשרדים, מאותו יום או, נכון יותר, מאותה שנה, יתחיל מימוש הזכויות, ותחול עליו החובה לשלם את ההיטל. יש סוגיה, ועוד אחזור אליה, של חכירה לדורות, לא ליום ולא לשנה אלא לעשרים-וחמש שנה או לארבעים-וחמש שנים או לשישים-וחמש שנים. זוהי סוגיה מכובדת, ונהיה מוכנים לשמוע מה יאמרו חברי הוועדה כאשר הוצעת החוק תועבר לדיון בוועדה.

כמה משלמים? אני הייתי בדעה שיש להמשיך בנוהג של תשלום 50% מההפרש בין שווי המגרש לפני השינוי בתכנית בניין הערים ובין שווי המגרש לאחריו. אדם שמר על מגרשו שנים רבות. זה הדבר היחיד שיש לו, לא כל המדינה ספקולאנטיים. אני מכיר הרבה אנשים — לצערי אינני נמנה עמם — שהצליחו להסוך במשך שנים ולהקים להם בית קטן על מגרש והם שומרים עליו. אני בדעה שאם ערך המגרש עולה בגלל שינוי בתכנית בניין העיר, אף שלא הוא שגרם לכך, ישלם בעל המגרש 50% מההפרש של השווי.

אנו מציעים, שבמקרה שלאדם היו שני מגרשים, ומגרש אחד הופקע עליידי העירייה לצורך הקמת גן ציבורי או בית-ספר, כאשר יבוא לגבות ממנו מס השבחה על המגרש האחר יתחשבו בהפקעה שנעשתה תוך קיונו כפל הפיצויים שקיבל בעד המגרש שהפקיעו ממנו. אני חושב שהדבר צודק, וחברי הבית מכל הסיעות יסמכו ידיהם עליו.

אנו מציעים עוד חידוש — לוח שומה. ברגע שמשנים את הייעוד ואפשרויות הבנייה על מגרש מסוים, יעריך שמאי מקרקעין את ערך המגרש לאחר הייעוד, והערכה זו, השומה המחודשת, תוצג בלוח שומה בוועדה המקומית או בוועדה המחוזית. שום דבר לא ייעשה מתחת

הצעת חוק זו. הגענו לכך שאמרנו שאם ההצעה לא תוגש תוך תקופה קצרה תגיש ועדת הפנים לכנסת הצעה משלה לגבי מס השבחה. הדברים חריפים, מבחינה זו שהרשויות המקומיות משקיעות סכומים גדולים בפיתוח המקום ואינן יכולות לקבל ממי שמתעשרים עקב הפיתוח ונהנים מהפיתוח חלק מזערי מתוספת הערך שהרשות המקומית משקיעה. אם ערך של נכס במקום מסוים עולה, הוא עולה בשל ערכו של המקום שעלה, בשל הפיתוח של המקום וההשקעות שהושקעו בו על ידי הרשות המקומית. על-כן חוק מס השבחה בא להחזיר לרשות המקומית חלק, אם כי חלק לא גדול. כאן מוצע 50%. אני חושב שזה חייב להיות 50% לגבי כל המקומות. צריך שיהיה סכום אחיד, ושלא יהיה הבדל בין מקום אחד למקום אחר. לדעתי 50% זה הוגן, זה הוגן כלפי בעל הקרקע ויהיה הוגן גם כלפי הרשות המקומית.

למה אני אומר ששר הפנים לא פרע את חובו במלואו? כי יש פה כמה ליקויים שלדעתי לא היה להם מקום. הדבר הראשון הוא שלא ייתכן שחוק מס השבחה לא יחול על נכסי המדינה. זה בלתי אפשרי. יש רשויות מקומיות שמרבית הנכסים בהן הם נכסי מדינה המוחזקים ומנוהלים על ידי מינהל מקרקעי ישראל, והרשות המקומית מפתחת את המקום. על שום מה לא ישתתף מינהל מקרקעי ישראל בהוצאה זו ב-50% תוספת ערך, כפי שאנחנו מבקשים? האם משום שהקרקע רשומה על שם המדינה? המדינה בעצמה כשהיא פועלת ועושה לענייני ציבור ולצרכי ציבור, במקרים כאלה מס ההשבחה איננו כל כך גדול. אבל כשהמינהל מעביר נכסים לקבלנים הוא אינו משלם תוספת מס השבחה. הקבלן זוכה. מדוע הרשות המקומית לא תזכה? לכן אני חושב שאנו חייבים לקבוע כאן במפורש וללא כל פיקפוק שהחוק הזה יחול על המדינה, וחייבת להיות הוראה מפורשת כזאת עקב הוראה שבפקודת הפרשנות.

המגמה שלא לכלול בחוקים הנוגעים לרשות מקומית חיובים על המדינה, שהם מהווים חלק מתקציבה של הרשות המקומית, מגמה זו פסולה, לדעתי. מצד אחד המדינה פוטרת את עצמה מתשלום ומצד שני היא גם לא מעבירה את הכספים המגיעים לרשות המקומית בתקציבה, בזמן ובמידה מספקת, אם אלה התקציבים הרגילים ואם אלה תקציבי הפיתוח, ועקב כך הרשויות המקומיות נמצאות בלחץ ובמצוקה כספית. יוצא שמצד אחד המדינה פוטרת את עצמה מתשלום מסים לרשות, ומצד שני איננה מעבירה את חיוביה לרשות. כך אי-אפשר לפעול. הרשות המקומית ושלטון מקומי הם חלק מזרועות השלטון, ולא ייתכן ששלטון מרכזי יפגע כך בשלטון המקומי.

נושא אחר שההצעה הזו דנה בו הוא עניין התחולה, על מה יחול החוק הזה. האם התחולה תהיה רק על תכניות שתיעשינה לאחר שהחוק הזה יחוקק, או על תכניות הקיימות גם היום? לדעתי בלתי-סביר לשחרר תכניות מאושרות שאושרו כבר, ולפטור את בעלי הנכסים, לגבי אותן תכניות, מתשלום מס השבחה. לאחר הפסיקה של בית-המשפט בדבר צימצום סעיף 32 לפקודת בניין ערים רק לגבי הוצאות התכנית ולא לגבי ההשבחה עצמה — תוספת ערך, הרי חייבים למצוא פתרון לכל אותם נכסים שכבר הושבחו במסגרת תכניות שאושרו. בעליהם ייצאו נשכרים, על שום מה? לכן צריך, לדעתי, שתחולת החוק תחול גם על תכניות קיימות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

למה? זה לא הגיוני מה שאתה אומר.

יש סוגיה שלא נתגבשה עדיין לגביה הלכה פסוקה, זו הסוגיה של מקרקעי ישראל, והשאלה היא האם המדינה משלמת על הקרקעות שלה במקרה שיש מס השבחה. בניה שהעיריה פיתחה את האזור ונהנים מזה גם שטחים וקרקעות השייכים למדינה. האם היא צריכה לשלם?

אורי אבנרי (מחנה שלי):
למה לא?

שר-הפנים י. בורג:

זו בהחלט שאלה טובה. לכן, היות שיש פה אינטרסים שונים, השקפות שונות — אחד אומר למה לא ואחד אומר למה כן, הרי זו קרקע של המדינה, למה היא צריכה לשלם? — אנחנו מציעים נוסח שיש בו משום הוראת-שעה, בעברית טובה יכולתי לומר הוראת-שנה. בסעיף 27 של הצעת החוק מוצע לומר: "שר הפנים, בהסכמת שרי האוצר, החקלאות והבינוי והשיכון, יתקין תקנות בדבר ביצוע תשלומים מהמדינה לוועדות המקומיות שהן מועצת עיריה או מועצה מקומית, ותשלומים אלה יבואו לכל דבר במקום ההיטל שהיה מוטל לגבי הקרקעות המנוהלות לפי חוק מינהל מקרקעי ישראל, התש"ך-1960, לולא הוראות סעיף זה." אני אומר שוב: זו סוגיה כבדה, בוודאי נעסוק בה בוועדה כדי להוציא הלכתא אליבא דשמעתא.

אני רוצה לסיים ולומר שאני מקווה שהצעה זו תקבל סמיכה על-ידי כל סיעות הבית. אנחנו מדברים על עניין היכול להביא לרשויות המקומיות כמה מאות מיליונים. אנחנו מביאים כאן הצעה המביאה תועלת לרשות המקומית בלי להביא נזק לאזרח בעל המגרש, והרי הוא זוכה בתוספת משמעותית גם על-ידי שינוי התכנית מטעם העיריה.

אני מסכם ואומר: יש כאן חידוש בזה שאנחנו מדברים על שנה ממימוש הכוונות, לא מיום שינוי התכנית; יש חידוש בזה שיהיה לוח השומה, בזה שהלוח הזה יפורסם ויובא לידיעת כל בעל מגרש. יש חידוש בזה שתהיה ועדת ערר, ובמקרים משפטיים מיוחדים — גם אפשרות לפנות לשופט.

אשר-עלי-כן אני מציע לבית להעביר את הצעת החוק הזאת, לאחר דיון, לוועדת הפנים, אני מניח, או אולי לוועדת החוקה.

משה עמאר (המערך):
לוועדת הפנים.

שר-הפנים י. בורג:
בבקשה, אין לי שום נפקותא.

היו"ר י. ברנר:

אנחנו עוברים לדיון. רשות הדיבור לחברה-הכנסת עמאר, ואחריו — לחברה-הכנסת האזוּנר.

משה עמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שר הפנים פרע היום את חובו, אבל לא במלואו. למה אני מתכוון?

שר-הפנים י. בורג:

האם אתה רוצה ריבית פיגורים?

משה עמאר (המערך):

מייד תשמע. כבר זמן ממושך אנחנו, חברי ועדת הפנים, מבקשים, תובעים, דורשים משר הפנים להגיש

נראה לי שאלה הם הדברים העיקריים שיש בחוק ושצריך לתת עליהם את הדעת. אני מבקר על ההצעה הזו ומסכים שההצעה תועבר לדיון מדוקדק בוועדת הפנים.

היו"ר י. ברמן :

רשות הדיבור לחבריה-הכנסת האזנר, ואחריו — לחבר הכנסת רובין.

גרעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לשבח את ה- ממשלה על כך שהיא מנסה להכניס קצת סדר בסוגיה סבוכה שהיתה בלתי-מוסדרת לפחות בחלקה.

שר הפנים נתן את הדוגמה של התעשרות מהירה של בעל נכס אשר כתוצאה משינוי בתיכנון יוכה בכך שהנכס יעלה בערכו בבתי-אחת. אבל הרי יכולות להיות גם דוגמאות אחרות לרוב. מה גורלו של זוג חסרי-אמצעים הגר בדירה בבית משותף? יכולה להיות גם דירת מרתף, והנה משבחים את הסביבה עליידי כך שמשנים את ה- תיכנון, וערכה של הדירה הזו יעלה. יספיק שהם יבקשו לסגור מרפסת והם יצטרכו לשלם מס השבחה, שהרי גם קבלת היתר לבנייה היא בגדר מימוש זכויות לפי הצעת החוק. ובכן יש שתי פנים לדבר. זאת ועוד, אדוני שר הפנים. אתה דיברת על מימוש זכויות על-ידי מכירה, אבל בסעיף 9 מוצע לאמור כי ההיטל ישולם או משעה של מימוש הזכויות או משהוצג לוח השומה, לפי המאוחר. כלומר יש אפשרות שגם בלי שאדם מממש כלל זכויות, אלא שמציגים לפניו את לוח השומה החדש, הוא חייב כבר לשלם את היטל ההשבחה.

אגב, יש כאן עוד פליאה, ברשותך, אדוני השר. אתה תמיד אוהב את הבעיות ההגיוניות המתעוררות סביב חוקים. בסעיף 9 נאמר: משעה שהחייב בו מימש זכות, או שהוצג לוח השומה, לפי המאוחר, אילו היה כתוב לפי המוקדם, הייתי מבין. לפי המוקדם — קורים שני אירועים ואז הולכים לפי המוקדם. מה זה "לפי המאוחר"? הרי ייתכן שאחד מהם לא יקרה כלל. אין כאן אירועים שמדרך הטבע חייבים לקרות.

שרי-הפנים י. בורג :

אם יקרה רק מקרה אחד, אז הוא המאוחר.

גרעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

הוא המאוחר, יפה. כלומר אני מציע לתקן את הנוסח כדי להבהיר את הכוונה הזו. אבל אם זו כוונתך — ואני הבנתי שזו הכוונה — אז מתחזקת טענתי כי עצם הצגת לוח שומה חדש, אשר בו מופיע כבר הנכס בערך גבוה יותר, מחייבת את בעל הנכס לשלם את היטל ההשבחה, גם אם הוא איננו עושה בו כל פעולה שהיא: לא מחכיר אותו, אינו מוכר אותו, אך ורק מציגים לו לוח שומה. כך כתוב בסעיף 9 לגבי מועד תשלום ההיטל, וזה לא צודק לכל הדעות, כי גם בדוגמה שנתת, אדוני השר, אמרת: כמובן, אדם שהתכנית החדשה מעשרה אותו והוא יממש את ההתעשרות הזו, שישתף בה גם את הרשות המקומית. בזה יש הגיון. אבל מה ההגיון לחייב אותו לשלם את המס הזה רק כתוצאה מהצגת לוח שומה חדש? אני יכול להבין כאשר מדובר במגרש: היתה לו קרקע חקלאית, עכשיו נשתנה התיאור ותהיה זו קרקע עירונית. את זה אני יכול להבין, אבל גם אז, בשעת מימוש הזכויות, כאשר ימכור אדם קרקע זו והיא שווה הרבה יותר, ישתף את הרשות

משה עמאר (המערך) :

אנשים הרוויחו, למה לא ישלמו? אני לא בדעה כזו שאדם שהרוויח לא ישלם חלק מהרווח לרשות המקומית. משום שתכנית שאושרה לפני תחילת החוק, והחוק הזה לא יחול עליה, אי-אפשר לדרוש מס השבחה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

למה?

משה עמאר (המערך) :

משום שיש בג'צ שפירש את סעיף 32 לפקודת בניין ערים, האומר: הרשות המקומית יכולה לקבל רק הוצאות הכנסת התכנית ולא תוספת ערך. ברור?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

כל זמן שיש מקום לפסיקה רטרואקטיבית — — —

משה עמאר (המערך) :

כאן יש מקום. לכן יש מקום להחיל את זה גם על תכניות שאושרו לפני תחילתו של החוק.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

לזה התכוונת?

משה עמאר (המערך) :

את זה אני אומר במפורש.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

סליחה, בסדר גמור.

משה עמאר (המערך) :

בנושא שלישי אני חושב שאולי יצא משגה מידי השר, או מידי ועדת השרים לענייני חקיקה. לפני כמה שבועות העברנו בכנסת בקריאה ראשונה את חוק השרי פוט המינהלי, שלפיו ביטלנו את כל ועדות הערר והערי ברנו את השיפוט לבית-המשפט. מנימוקים סבירים, גכונים ומקובלים. בחוק זה אנחנו שוב מכניסים לחוק ועדת ערר, שרק לפני שלושה שבועות החלטנו שאין בה צורך. על-כן צריך, לדעתי, לבטל את כל הסעיפים הדנים בוועדות ערר ולהכניס את הסעיף שהוכנס בחוק שיפוט מינהלי, שהדיון יהיה בפני שופט ולא בפני ועדת ערר.

יש עוד נושא אחד שלדעתי צריך לתת עליו את הדעת. יש תכנית מאושרת ויש הקלות שהוועדה המקומית נותנת. הקלה יכולה להיות בעלת ערך — תוספת שטח בנייה בתחום אותה תכנית לפי סמכויותיה של ועדת התיכנון המקומית. ואם הרשות לתיכנון החליטה לתת הקלה, להקלה זו יש ערך ויש לה תוספת ערך, ועל שום מה לא תגבה הרשות המקומית חלק מאותה תוספת ערך שהיא הציעה בהקלה? אמנם יש כאן חשש שאותה רשות תיכנון תהיה מעוניינת במתן הקלות ככל האפשר כדי להשיג תוספת הכנסה. אבל — — —

גרעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

היו ראשי עיר שבוהו הקימו קרנות, נטעו גנים.

משה עמאר (המערך) :

היו שהקימו קרנות, נכון. אבל זו היתה תקופה לפני 25—25 שנים. אפשר להגיד שאחרי 25 שנים עבר כמעט דור, ואני חושב שאנחנו יכולים לקבוע את עניין ההקלות במגבלות חוקיות, אבל לאפשר קבלת מס השבחה גם מהקלה.

השומה, לפי המאוחר, ורשאי החייב לשלם מקדמות על חשבונו עוד לפני עריכת לוח השומה."

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
"לפי המאוחר", אז מה הבעיה?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
הבעיה היא אם לא מימש ואם הוצג לוח הזכויות. הסכים אתי שר הפנים שמאותה שעה שהוצג לוח הזכויות הוא יצטרך לשלם את מס ההשכחה.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
למה? כתוב "לפי המאוחר".

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אם הוא לא מוכר בכלל הוא מחזיק בנכס.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
והוא לא ישלם.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מציע, אם כן, להבהיר את הדבר. אני הבנתי קודם מדברי השר שדעתו היא שישלם, מפני שכתוב "לפי המאוחר" ואם הראשון אינו קורה קורה השני. זה נוסח לא פשוט לגבי שני אירועים שאחד מהם אינו חייב לחול.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
הכוונה היא שאם שניהם יחולו זה יהיה לפי המאוחר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
כלומר אם יממש, ולכן צריך לכתוב זאת במפורש. כפי שזה כתוב אפשר להבין שעם הצגת לוח השומה יש לשלם, וזה בוודאי לא נכון.

שרי-הפנים י. בורג:

הביטוי "מאוחר" בא מן הביטוי "אחר" ואם אתה לא חושב על אלישע בן אבייה שנקרא "אחר" הרי פירוש "אחר" הוא שיש שני. אם יש אחד אז יש רק אחד ולכן כתוב "שמע ישראל ד' אלוהיך ד' אחד" ב"ד" רבתי, שלא תהיה טעות. כאשר כתוב "אחר" פירוש הדבר — — — וסליחה על קריאתי-הביניים.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אני מודה לך, אדוני השר, שהחזרת אותנו ל"שמע ישראל". כנראה מצבן של הרשויות כל כך קשה שצריך לקרוא עליהן "שמע ישראל". אבל הדבר חשוב וטעון הבהרה, כי הנה רק לפני רגע אתה עצמך, אדוני השר, חשבת שהפירוש המחמיר הוא הפירוש הנכון. אם יש אפשרות כזאת חייבים לומר שהחוק משתמש בביטוי "לפי המאוחר" לגבי אירועים שאין ספק שיחולו, אבל כאשר מדובר באירוע אחד שאינו מוכרח לחול, כמו מימוש זכויות, צריך שיהיה ברור שלא ישלם אלא בשעת מימוש הזכויות.

ועוד הערה: מה קורה כאשר התכנית לא זו בלבד שאיננה משרה את הנכס אלא אף מורידה מערכו?

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
אז אין השכחה.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
היו דברים מעולם: עבר כביש ליד תחנת הדלק של נווה-אילן, עשו תיכונן חדש, הורידו את הכביש והתחנה

הציבורית ברווחים שלו. אבל עד שלא מימש את זכויותיו, מדוע?

זאת ועוד: מדובר על הצמדה. נתאר לעצמנו שאדם מימש את זכויותיו חמש שנים, עשר שנים לאחר שהשר נתנה התכנית והוא חייב בהצמדה למפרע. לא זו בלבד שההצמדה תאכל את כל ההשכחה אלא הוא ישלם כפל כפליים. לא חצי-השכחה, אלא כפל כפליים ישלם עקב ההצמדה, אם יש לצפות לאינפלציה, כפי שהיינו עדים לה רק בסוף השבוע שעבר, של קרוב ל-11% לחודש, רחמנא ליצלן.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אבל הוא ייהנה מן הערך כפי שהיה קיים אז.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
הוא לא ייהנה. מיום מסויים הוא יצטרך לשלם כמס השכחה את כל המחיר שקיבל.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
גם המחיר עולה לפי ההצמדה.

דוד שטרן (הליכוד):
לא תמיד.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
ההצמדה היא אוטומאטית גם לפי הערך. אם לפני חמש שנים עלה הערך, מאותו רגע מתחיל לרוץ שעון ההצמדה ואם הוא ימכור היום הוא יצטרך לשלם הצמדה של חמש השנים האחרונות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אתה יכול לדרוש שמאות.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
עניין זה של הצמדה אוטומאטית מלאה מצריך עיון מחדש. אני מסכים שצריך הצמדה כלשהי והיא צריכה להיות פרוגרסיבית ככל שהיא קרובה יותר להתעשרות. אני חושב שלהטיל את החוק הזה על נכסים קיימים מצריך היהורר מחדש. יש לאדם דירה שקנה לעצמו בבית משותף והוא אינו מתכוון לא למכור אותה ולא להשכיר אותה אלא לגור בה לאורך ימיו ושותתיו. שינוי את המי תאר והמיתאר עכשיו טוב יותר. ייתכן שדירה זו, תיאר רטית, שווה עכשיו יותר, אבל הוא אינו הולך למכור אותה, הוא רוצה לגור בה. לא מספיק שהוא יצטרך, כתוצאה מה השומה הגבוהה יותר, לשלם ארנונה גבוהה יותר אלא הוא יצטרך לשלם גם היטל השכחה. מדוע? פעמיים יכו אותו?

שרי-הפנים י. בורג:
השומה חלה במימוש הזכויות.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אבל הוא לא מממש את הזכויות, הוא ממשיך לגור בה.

שרי-הפנים י. בורג:
אז הוא לא צריך לשלם.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
כתוב: "הוצג לוח השומה"; אתם אינכם מאזינים לטעון. אקרא את סעיף 9: "ההיטל ישולם לא יאוחר משעה שהחייב בו מימש זכות במקרקעין, או שהוצג לוח

הנוכחית זו תהיה חובה. בדרך-כלל צריך שיהיה כך, אך אני חושב שיש להשאיר שיקול-דעת מסויים במקרה קונקרטי זה או זה לרשות העיר, למועצת העיר, לוועדת התיכנון והבנייה.

שנית, החוק הוציא את מינהל מקרקעי ישראל מחובת התשלום של היטל ההשבחה והשאיר את הנושא לתקנות שיתקנו. אנו שוללים את הפטור הזה. נכסי המדינה צריכים להשתתף כמו בעלי הנכסים הפרטיים בתיכנון ופיתוח של עיר, של רשות מקומית. לא מספיק שהמדינה מטילה כל מיני חובות על הרשות המקומית ופוטרת את עצמה מחובת ההשתתפות בהוצאות, היא גם רוצה לפטור את עצמה מתשלום היטל השבחה על חכירת שרשרות התיכנון והבנייה עיבדה. דבר זה הוא לרעת השלטון המקומי, לדעתנו, ואין להסכים לו.

אני חושב גם שצריך להיות יחס שונה לא רק לגבי ערך הנכס אלא גם לגבי ייעודו, ואין לקבוע אותה רמת תשלום והשתתפות בהיטל ההשבחה. לבעל מגרש קטן שייעוד המגרש הוא לבניית בית פרטי לעצמו ולא מקור להתעשרות, צריך שיהיה מפתח אחר, סוציאלי, בהטלת היטל ההשבחה על סוגים שונים של בעלי נכסים. בעל נכס שייעודו להתעשרות ולרווחה, צריך היחס אליו להיות שונה מהיחס כלפי מי שהמגרש שלו משמש אך ורק לדיור פרטי שלו.

חברי הכנסה, הצעת החוק קובעת מה עושים כדי לגבות תשלום ממי שהפיק תועלת מהכנת תכנית בנייה מסוימת. בהודמנות זו ברצוני להעלות שני אספקטים של נושא התיכנון והבנייה. החוק מדבר על גבייה לכיסוי הוצאות של תכנית לתיכנון ולבנייה, המביאה להעלות ערך הנכס ולהשבחתו. כאן מועלית הבעיה של גביית היטל השבחה כשמכנים תכנית. עיר או כפר ללא תכנית מכנים תכנית, כשמפקרים שטח. עיר או כפר ללא תכנית במשך שנים רבות, וכתוצאה מזה לא רק שאין השבחה אלא יש נזק לאוכלוסיה שלמה? כשלרוב המכריע של הכפרים הערבים אין תכנית-מיתאר, נזק רב נגרם לכלל האוכלוסיה הזאת. עד מתי יישארו הכפרים הערביים, שכמה מהם גדלו והפכו למעשה לערים, כמו אוס-אליפחם, ללא תכנית-מיתאר ולתכנית פיתוח? שנה אחרי שנה התרישבים והמועצות המקומיות תובעים הכנת תכנית-מיתאר. השלטונות מבטיחים, אך הכול נשאר כמות שהוא. העדר תכנית-מיתאר, שטח בנייה מצומצם ביותר, וכתוצאה מזה כפרים כערים ללא רשויות תכנון מקומיות — כל אלה גורמים הכבדה גדולה וקשים רבים לאוכלוסיה הערבית כתוצאה מהמצב ומהריבוי הטבעי של אוכלוסיה זו. החובעת דיור אנושי. אי-אפשר למנוע בנייה גם ללא תכנית כאשר זה הכרח החיים. אז באים צווי ההריסה, אז באים פשעי ההריסה כמו במגיד-אל-כרום, במוסמוס, בדיר-חנא, בערב-אסוואעד ובמקומות אחרים. והנה באה גם הצעתו של חבר-הכנסת קצב הרוצה למנוע את חיבורם של אלפי בתים קיימים ובתים שהכרח שייבנו — כשמים מגיעים עד נפש — למים ולחשמל, כשהדיירים רוצים להיות בצורה אנושית. הגיע הזמן להטיל על השלטונות, על משרד הפנים, היטל נזקים לתושבי הערים והכפרים שמשי-אירים אותם שנים רבות ללא תכנית-מיתאר, ללא רשות תכנון מקומית, כביטוי לאפליה לאומית ולהפקרת האינ-טרסים של האוכלוסיה הערבית, כדי שבהעדר תכנית מיתאר מאושרת להשאירה טרף לתכנית הפקעה ונישול מהקרקע.

ובסיום עוד דבר: הצעת החוק מדברת על גבייה

היא נשארה כעצמה בערבה. אם המדינה תובעת מאדם שהיטיבה אתו, מדוע שלא תיטיב עם אדם שהרעה עמו? או דוגמה אחרת, המפגש של תחנת "שמשון" בואך בית-שמש, שעברה שם תנועה סואנת גדולה ועבר שם הכביש הראשי ועכשיו היא נשארה בצד.

היו"ר י. ברמן:

זה יכול להיות אותו הנכס.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

בוודאי, זה יכול להיות אותו הנכס. אני חושב שאם מדברים על צדק דרושה סימטריה: במקרה שהתכנית מקלקלת, מרעה, מזיקה לאדם, צריך לפצות אותו. לא רק להוריד את זה, כפי שהציעו. בצדק, למקרה שאותה תכנית מביאה גם תועלת וגם נזק אלא במקרה שהנזק עולה על התועלת או אם אין תועלת ויש רק נזק צריך לפצות את הניזוק.

והערה נוספת: כדי להוציא כל ספק הייתי מציע לכתוב גם פה, כפי שכתבנו בחוק מס שבח, כי עליית הערך היא רק פונקציה של שינוי התיכנון ולא של איוו תוספת אינפלציונית, שהרי נכסים משתנים בערכם גם כתוצאה מאינפלציה. ולא קל יהיה לקבוע כמה מעליית ערכו של הנכס הוא תוצאה מהאינפלציה, וכמה — תוצאה משינוי התיכנון. לא יהיה קל לאותו שמאי לקבוע את הדבר, אבל אנחנו צריכים לסמוך עליו. מכל-מקום צריך, אולי, לכתוב גם הוראה המחייבת שבתוספת האינפלציה יוגנת בל יתחשב.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מכיוון שאת האינפלציה עושה הממשלה ולא הרשות המקומית.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

הדבר האחרון: מכיוון שמדובר בצרכי עיירות, הרי שגם המדינה רוצה לעזור לרשויות ובוודאי מן הדין שת שלם בעד עליית ערך הנכסים שלה. אבל מדובר רק בנכסים שהיא מימשה. כלומר כאשר היא תממש את הנכס תשלם בעד עליית ערכו ובזה תעזור קצת לרשויות המסכ-נות. הצריכות לשבות מדי חודש בחודשו כדי לקבל קצת תוספת לקופה שלהן.

המשפט האחרון: גם אני חושב, כמו חברי-הכנסת עמאר, שיש לגבות מס גם על אותן הקלות בבנייה שבמס-גרת החוק מעניקים לאדם, כי אז מיטיבים אתו במפורש ונותנים לו מתנה ממש על-ידי שמרשים לו לבנות יותר, והוא צריך לשלם בעד זה לקופת המדינה.

היו"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובין. איננו, רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי, ואחריו — לחבר-הכנסת אבנרי.

תופיק טוכי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק באה להסדיר תשלום דמי השתתפותם של בעלי נכסים בכיסוי הוצאות תכנית בניין עיר. הדבר אמנם קיים מימי הר-מאגדאט, והצעת החוק באה להסדיר, כביכול, דברים לא ברורים, אלא שלדעתי היא גם גורעת וכמה דברים בתוכה פגומים.

לפי המצב הקיים ועדת התיכנון והבנייה, כלומר העירייה, היתה רשאית לגבות מס השבחה. לפי ההצעה

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר-הכנסת אבנרי, יש מקרה מסוים שהטלת היטל
עליו היא עוול. לכן צריך לתת שיקול-דעת, אם זה לעי-
ריית תל-אביב ואם לעיריית נצרת. על זה מדובר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

בהחלט לא זה. אם אתה חושב שיש מקרים מסוימים
שהיטל לא צריך לחול עליהם, תכנים את זה כהסתייגות
לחוק, והחוק עצמו יקבע את הקריטריון הזה. כל מטרת
החוק הזה, שאני מברך עליה מאוד, היא להכניס מידה
של סדר וקריטריונים אובייקטיביים בתחום שהוא כולו
אכול שחיתות בשטח הבנייה בארץ, ובשטח — כמעט
הייתי אומר — מושחת, שטח שרבה בו השחיתות. די
להוכיח את הגילויים האחרונים על מה שקורה בעיריית
תל-אביב, על הענקת זכויות בנייה לחברת בנייה שהיא
מקורבת לתנועת החירות, באמצעות עסקנים של תנועת
החירות. דברים מחזירים למדי שלא שמענו עליהם עד
היום הזה. נודע לי בינתיים שפרויקט שכבר היה מסוכם
בין עיריית תל-אביב לבין משרד הבינוי בוטל ברגע
האחרון כדי למסור את הפרויקט כולו לאותו קבלן, מר
גניש, שותפו לשעבר של בצלאל מזרחי, מפני שעסקנים
מקומיים של חירות רצו בכך, ואפשר לנחש מה התמורה
ומה האינטרס שהיו קשורים בו.

לכן, אם בא החוק ומפקיע את הדברים הבלתי-ברורים
האלה וקובע הנחיות חוקיות ברורות וחד-משמעיות, אני
חושב שיש לברך על כך בפה מלא. אפשר להעיר הערות
משניות, כפי שעשו קודמי, וגם אני התכוונתי להעיר על
כמה דברים. למשל, העניין של המינהל, התשלום מטעם
מינהל המקרקעין, גם אני סבור שיש לחייב את המינהל,
וההסבר המופיע כאן בנוסח דברי ההסבר של החוק מדוע
אין לעשות את זה בחוק מספק מזון למחשבה. כתוב
כאן: מאחר שהסדר התשלומים קשור למבנה המורכב
ביותר של יחסי השלטון המרכזי עם השלטון המקומי, הן
בתחום המימון והן בתחום הקצאות מקרקעין וכו' —
ודווקא הנוסח הזה מוכיח עד כמה אין להשאיר את הדב-
רים האלה בידי תקנות או הוראות של שר הפנים. אני
הייתי רוצה ששר הפנים יהיה לו מינימום של שיקול-
דעת לגבי מה לשלם ומה לא לשלם לרשויות המקומיות,
ועל זה התרעתי.

שרי-הפנים י. בורג:

האופוזיציה אומרת שלפעמים יש לי רק מינימום של
שיקול-דעת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני מוכרח לומר לגבי שיקול-הדעת — ודיברתי על
זה בהרחבה בשבועות האחרונים בכמה הזדמנויות בנוכ-
חותך — שהייתי רוצה שלשר הפנים לא יהיה שום שיקול-
דעת לגבי מה לשלם לרשויות המקומיות, כי הדבר הזה
מנוצל לרעה לאינטרסים מפלגתיים ואחרים, שאין להם
ולא כלום עם הסדר הציבורי הטוב. הייתי רוצה שזה יהיה
קבוע בחוק. המינהל ישלם או לא ישלם, כמה ישלם —
שזה יופיע בחוק. שיקול-הדעת של השר — אולי קשה
למנוע את זה לגמרי — הייתי רוצה להגביל אותו ביותר.

דובר כאן — העלה את זה חבר-הכנסת משה עמאר
— על העניין של הקלות ספציפיות הניתנות עליידי
הרשויות המקומיות לאנשים מסוימים. גם זה פתח עצום
לשחיתות, כפי שכולנו יודעים ממקרים רבים שאנחנו
מכירים. הייתי רוצה שהחוק יקבע שאם יש השבחה

לכיסוי הוצאות תכנית המביאה להעלאת ערך הנכס. אך
מה עושים כשהתכנית שמכניסה השלטונות גורמות נזק
רב לתושבי הסביבה? כשהן גורמות לא להשבחה אלא
לנזק? איך מפצים את ערביי הנגב בעקבות התכניות
השונות בקשר לנגב, כמו התכנית לבניית שדות-התעופה
וחיסול הנוכחות הערבית הברואית בנגב? מה עושים
במצבים כאלה, כשהתכניות עוקרות אוכלוסיה ממקומה
וגורמות לה נזק רב?

יש תכניות כמו הקמת המיפצים, עם כל מה שקשור
בהם והנזק הרב שהם גורמים לאוכלוסיה הערבית, כשכל
התכניות המתלוות, כמו סלילת אוטוסטראדות בלב הגליל
וגידור והפקעת שטחים, הן תכניות נישול וגירוש התור-
שבים הערבים בגליל מאדמתם. כל התכניות לייחוד הגליל
הן תכניות לנישול האוכלוסיה הערבית מאדמתה וממולדתה.
צמרמורת עוברת בנו כאשר אנו שומעים את הדברים
הגזעניים של שרי-החוק שמיר האומר כלפי האוכלוסיה
הערבית בגליל, כלפי אורחי ישראל הערבים, לפי עתון
"הארץ" מה-7 בנובמבר, בנאומו בפני מתנחלים במיצפה
גילון בגליל: "בכל הערים יתפרסו בתים ולא יהיה כאן
עוד גליל של גויים אלא גליל של יהודים". איזה דיבור
הוא זה, חברי הכנסת, כאשר שר אומר שלא יהיה כאן
עוד גליל של גויים אלא גליל של יהודים? פעם הם
הם זרים, כדברי שרי-החקלאות אריאל שרון. פעם הם
גויים במולדתם, כדברי השר שמיר. עד מתי תימשך
הגזענות הזאת כלפי התושבים הערבים אורחי המדינה,
שכולם, גם הממשלה הזאת, אומרים שהם אורחי המדינה
שוויוניות אך בפועל מתייחסים אליהם כלזרים, כלגויים,
כמי שאין להם זכות בארץ הזאת? הם תושבי הארץ הזאת
ואין להם מולדת וזולתה לא פחות מהאוכלוסיה היהודית
החיה בה. והגליל הוא לערבים כמו ליהודים תושבי הארץ.
לא נסבול מצב כזה — ואני מבטא את האוכלוסיה הערבית
כולה — שיבואו דוברי הממשלה ויגידו לנו: אין לכם
מקום בגליל ואין הגליל אלא גליל של יהודים.

בשבילנו, ואני אומר את זה בשמה של האוכלוסיה
הערבית בגליל ובכל הארץ, הגליל הוא שלנו כמו של
תושבי ישראל היהודים. לא נסכים לעשות תכניות שיפגעו
בישבתנו ובהישארותנו במולדתנו, לא אדמת אבות אב-
תינו. נגן על הזכות שלנו להיות תושבים שוויוניות,
ויפסיקו את הדיבור הזה על זרים ועל גויים במולדתם.

היו"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, ואחריו — לחבר-
הכנסת וירשובסקי.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף, כמוכן,
לדבריו האחרונים של חבר-הכנסת תופיק טובי. אם הדבר
כבר התעורר, אני לא יודע מה זה גוי. כתוב שאנחנו גוי
קדוש. היהודים הם גוי ככל הגויים והדיבור ב"סלנג"
גלותי של גויים בפי שר ישראלי הוא מזור ביותר. לעומת
זה אני מוכרח להביע תמיהה על דבריו הראשונים של
חבר-הכנסת תופיק טובי. זה חזק את דעתי שאסור ש-
מפלגה קומוניסטית תהיה בשלטון. כי ברגע שהיא בשלטון,
היא מדברת כמפלגת שלטון. זה שאתם בשלטון בכמה
רשויות מקומיות, בנצרת ובמקומות אחרים, השפיע בי-
ודאי על ההצעה התמוהה בעיני שרשות מקומית תהיה
לה הזכות להחליט כראות עיניה אם לגבות או לא לגבות
היטל השבחה.

הסיבה העיקרית לכך שהחוק הזה התמהמה אינה באשמת משרד הפנים אלא במשרד האוצר, שבאופן מסורתי התנגד לחוק הזה, כי פחד שיצטרך לשלם סכרי מים של מס השבחה, כי מדובר בקרקע של מינהל מקרי קעי ישראל אבל גם בקרקעות שהן בשליטה ובטיפול של משרדי ממשלה אחרים. לכן הדבר הזה חייב להיות מתוקן.

הדבר השני: אין ספק שאנו חייבים לדאוג שכל השבחה שהיא, אדוני שר הפנים, תישלם בהיטל השבחה או במס השבחה, כפי שזה נקרא. מדוע? אני יודע את זה מתוך נסיוני האישי. יכול להיות שאדם יש לו בתלי אביב בניין הקיים כך וכך שנים והוא רוצה להוסיף רק שתי קומות, והדבר מותר לו לפי התכנית, לא צריך לשנות את תכנית בניין ערים. זאת הקלה. ברגע שזאת הקלה, לפי הנוסח הקיים כאן לא יצטרך לשלם אגורה אף שהרווח לכיסו הוא רווח של מיליונים כבדים. מדובר במוסדות כמו בתי-מלון או בתי-מסחר, שכל תוספת חדר או אחוזי בנייה יכולה לשאת רווח של מיליונים כבדים. אז, אם נשאיר את זה רק לשינוי תכנית ערים, נימצא בסיטואציה שאנשים ירוויחו הרבה מאוד כסף בלי שיהיה טרבו לשלם. לפעמים השינוי בתכנית ערים מפורטת הרבה יותר משהוא מפורט בתכנית. הוא הדין בשימוש חורג. יכולתי להבין אם משרד הפנים היה אומר שצריך לבטל את המושג שימוש חורג. כל זמן שהנכס משתבח עליידי הקלה האדם הנהנה צריך לשלם. אני חושב שצריכים להכניס את זה לחוק. אני מניח שדווקא משרד הפנים יהיה קרוב לדבר הזה יותר מאשר משרדים אחרים, ואני תקווה שבוועדה נוכל לשפר את זה.

אני מוכרח לציין שלא הבנתי כמה מחברי שאולי מתוך טעות או מתוך כוונה לא רצו להחיל את החוק הזה על קרקעות הנכללות בתכניות הקיימות. אם נפעיל את החוק הזה מהיום — לא נעשה דבר.

משה עמאר (המערך):
התכניות ישנות.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
ועכשיו באה תכנית חדשה, ואז אדם מרוויח מאות אחוזים והוא ייצא פטור ולא ישלם. אני חושב שנעשה אחת העוולות הגדולות אם נקבע שרק מי שנהנה היום ישלם, וזה שהחוק קרקעות כמה שנים לא ישלם. ייתכן שצריך להדגיש את האלמנט הזה שמי שכבר פעם שילם מס השבחה, לפי חוק אחר, לא יצטרך לשלם תוספת.

הדבר האחרון שרציתי להעיר הוא העניין של ועדת העררים. אני לא בטוח, אדוני שר הפנים, אני לא יודע אם המוסד הזה של ועדת העררים נחוץ לנו בחוק זה. אני חושב שזה מנגנון מסורבל, ולאחר שמביאים לפנינו נושא ודנים בו אפשר עוד לערער בבית-המשפט. אני חושב שצריך למצוא הסדר או שאפשר להגיע להבנה עם העיריה על סמך שומה, או שבית-המשפט פוסק אם אין הסכמה. אבל ועדת עררים, אינני יודע אם יש בה הרבה טעם. אם רוצים למנוע שהעיריה תעשה הסדרים מתחת לשולחן לא חועיל ועדת הערר. כי אם האדם מרוצה מההסדר — לא יפנה, ואם לא מרוצה, מדוע יפנה לוועדת ערר ולא ישר לבית-המשפט? לכן אני חושב שאנו יוצרים פה מנגנון עם הוצאות, מנגנון מיותר, כי ברוב המקרים שלא יהיה מרוצה מוועדת הערר יפנה האיש ממליל לבית המשפט. אבל אלה דברים שאפשר לתקן ולשפץ אותם בוועדת הפנים, ואני מעריך שהחוק הזה יעבור אליה.

עליידי תכנית כללית ומעשה כללי של הרשות, בוודאי צריך לשלם. אם יש השבחה ספציפית — עליאחת-כמה וכמה, וזה צריך להיאמר בחוק הזה. כל הטבה הניתנת לקבלן מסויים חייבת בהיטל השבחה של 50%. אם אתה מביע את החשש שזה יפתה את הרשות המקומית לתת הטבות — הן אינן זקוקות לשום עידוד. השאלה היחידה היא מי ירוויח מהדבר הזה: תרופות מזה המפלגה המקרי מית או, גרוע מזה, אנשים פרטיים, או תרופות כחוק הרשות המקומית, וזה יהיה גלוי, פתוח, ברור וסכום קבוע?

היטל השבחה בשיעור 50% אינו מוגזם, לדעתי. לדעתי זה המינימום. הייתי מעלה על הדעת שיעור גדול יותר, כי בסופו-של-דבר קרקע זה לא דבר שאדם יוצר אותו בודע-אפיו. קרקע זה מאלוהים. הכמות היא מוגבלת, היא לא מתחדשת. כל הפילוסופיה של בעלות על קרקע נוצרה בדורות האחרונים. דובר ונכתב עליה הרבה, אבל שהציבור ייהנה לפחות מ-50%. לדעתי זה המינימום.

לאחרונה הייתי רוצה להזכיר שם אחד שיש לו קשר לכל הסוגיה הזאת — מר גרייבר. אני רוצה להביע מעל דוכן זה את התקווה, משאלה, דרישה, שלמרות כל הלחי צים המופעלים על הממשלה, מתוך הממשלה ומחוץ, תמלא כאן הממשלה את חובתה, תוכיח ותפגין פעם אחת ששלטון החוק בארץ תקף. תודה.

היו"ר י. ברמן:

רשות הדיבור לחבריה הכנסת וירשובסקי, אחרון הי נואמים.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטרף לכל מי שתמכו בהעברת החוק הזה לוועדה. אני מברך את משרד הפנים על שהוא סוף סוף הביא את החוק הזה. אני לא יכול להימנע מלהביע את צערי על שהחוק הזה לא מהווה חלק מספר החוקים שלנו כבר שנים רבות. ב-1965 עבר חוק התיכנון והבנייה, ואז השאירו את העניין הזה פתוח עליידי זה שהשאירו את הסעיפים המאנדאטוריים, שבאמי צעותם אי-אפשר לגבות בדרך הישר מס השבחה. כתוצאה מכך התפתחה בכל הרשויות, לרבות ברשות מקומית שהיה לי הכבוד לעבוד בה, מערכת של גבייה שאיננה עולה בקנה אחד עם החוק, ואני דיברתי בלשון המעטה. ולא רק זה — מצד שני אי-אפשר היה לגבות את מס ההש-בחה אלא תמיד היה צריך להתפשר ולמצוא כל מיני סידורים ופאטנטים כדי לגבות את הסכומים החלקיים שהגיעו. התוצאה היא שהשלטון המקומי הפסיד סכומים רציניים מאוד כתוצאה מזה שלא בא לגבות את מס ההש-בחה, שביסודו הוא מס צודק והוגן.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שעיקר ההערות של חוק דומות לאלה של חברי. אני לא יכול, קודם-ככול, לקבל בשום-פנים-ואופן שהיה הסדר מיוחד לקרקעות המדינה על-פי החוק הזה. לא ייתכן שאזרח צריך לשלם בעד השבחה שתכנית מסוימת גורמת לו, והמדינה תהיה פטורה מהדבר הזה. לכן אני חושב שאנו בוועדה נצטרך לדאוג לכך שהסעיף הכללי בחוק התיכנון והבנייה, האומר שדין המדינה כדין כל אדם אחר לעניין חוק זה, יחול גם על הפרק הזה. לצערי הרב קיימת היום פרשנות שהסעיפים של מס השבחה מהפקודה המאנדאטורית, לא חל עליהם הדין של חוק התיכנון והבנייה ולא היה אפשר לגבות על היום מס השבחה מהמדינה.

של גורמים בעיריה ושל האדם הרוצה את ההקלות — אתה תשלם ואני אתן לך הקלה; אתה לא תשלם, אני לא נותן. בעניין זה אני פוחד שעליידי ההצעה או הרעיון שלך אנחנו עלולים לפתוח דלת רחבה מאוד בשביל תשלומי אינדולגנציה. בעניין זה מוכרחים להיות זהירים. עם כל הקשים שבעניין אנחנו רוצים להיטיב גם את איכות החיים החברתיים והמשפטיים של ימינו.

בא חברה הכנסת טובי ועד שהוא עלה לאוקטאווט עליונות — ויש לו כמה נוספות — בסיום דבריו ביקש שהעיריה תוכל לתת הקלה כן או לא, לפי העניין.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
במקרים מסויימים.

שריפהנים י. בורג:

אם מדובר על מקרים מסויימים, יש לעיריות חוקים סוציאליים ואפשרויות שונות. אבל לא הייתי רוצה, בשעה שרוצים לסדר עניין באופן כוללני, כבר לפתוח כך וכך דלתות בשביל היוצאים מן הכלל. אני אומר זאת באופן כללי כלפי כל עיריה ועיריה, אי אפשר לבוא לצעוק ולזעוק, בצדק, שאין התקציב מספיק, ובאותה מידה להשאיר אפשרות לפתוח ולהתיר נדר כדי שלא יהיו ההכנסות האלה. אינני גורס זאת. בשנים האחרונות יש התקדמות גדולה עד מאוד — ייתכן שלא מספיקה — בתכניות המיתאר במגור הערבי. כל מי שבא לומר דברי ביקורת. מן הראוי שיגיד גם דברים טובים. היות שהי אחריות הקולקטיווית של השרים אינה נוגעת לאחריות לנאומים של כל שר, אני פטור מלהתייחס לאותם דברים שאמר חברה הכנסת טובי. אבל היות שהוא בנה תיאוריה שלמה עם כמה תוספות סביב הביטוי "גליל הגויים", אני רוצה לומר לו שהוא לא חייב לדעת, אבל בספר ישעיהו בפרק ח' פסוק כג — פסוק שהוא קשה מאוד להבנה ובקונטקסט שגם הוא קשה להבנה — מדובר על "דרך הים, עבר הירדן, גליל הגויים". הביטוי הזה מקובל. אם אני מניח שהנביא ישעיהו חי 750 שנה לפני התקופה שלנו, כלומר 2600 שנה לפנינו, זה לא מצדיק את האוקטאווט שבהן דיבר חברה הכנסת טובי.

אורי אבנרי (מתנה שלי):

יש ויכוח איזה ישעיהו, מתי היה חי.

שריפהנים י. בורג:

על פרק ח' אין ויכוח. הוויכוח מתחיל מפרק מ'. חברה הכנסת אבנרי, היו כאלה שרצו יותר מ-50%.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
השר שמיר לא דיבר ברוח ישעיהו. הוא דיבר ברוח אחרת לגמרי.

שריפהנים י. בורג:

אני רוצה לברך אותך על הבקאות. יש מומחים לכתבי סטאלין ויש מומחים לדברי הנביאים. ולא נלך לשדה צדדי.

אני בדעה ש-50% זו פשרה הוגנת לאלה ולא לה.

פרשת בית גרייבר אינה מענייני של משרד הפנים. אני יכול לומר שהדברים יתפתחו בהתאם למה שהחוק אומר. הסוגיה של קרקע המדינה קיימת וראויה לבדיקה. אינני אומר שאפשר לוותר בקלות על ועדת ערר. נרמה לי שבאותה סתימת צינורות של בתייהמשפט, אם אין תוונה לטיפול מהיר יותר, ייתכן שלא ניושע מזה. אבל

אני מקדם בברכה את החוק הזה ואני חושב ש— הוא יהיה אחד המסמכים החשובים — (א) משום שימנע גבייה בלתי-מוסרית והרבה פעמים בלתי-חוקית של מס צודק; (וב) הוא יתן הכנסה נאותה לרשויות מאנשים הנהנים מהשיפורים שעושים עליידי תכניות בניין ערים. לכן החוק הזה ממלא אתר כל הקוואליפיקציות שרשות מקומית זקוקה להן.

היו"ר י. ברמן:

שר הפנים רוצה בוודאי להשיב על הערות הנואמים.

שריפהנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בימים הללו נעים גם שיש קצת נחת עליידי כך שכל כך הרבה חברים מהי אופוזיציה הביעו שביעות-רצון מהצעת החוק שהבאתי.

היו"ר י. ברמן:

הם לא הצביעו עדיין.

שריפהנים י. בורג:

אני יודע. יהיה זה צבוע מאוד להביע שביעות-רצון ולהצביע נגד. אבל אני מודה על ההערה. בכל אופן אין לשופט אלא מה שענינו ראות, וראיתי ושמעתי את ההסכמה ואני מודה.

אני רוצה בהודמנות זו לומר שהוועדה בראשות הר משנה ליועץ המשפטי לממשלה יורם בריסלע כבר סיימה את הטיטה הראשונה בנוגע להחשת התהליכים למתן היתרים בבנייה, ואני חושב שגם זאת תהיה חתיכת עבודה חשובה.

זהו חוק העשוי להועיל מאוד לרשויות בלי לגרום נזק לאזרח, ואני בהחלט מקבל את המגמה של כמה מחברי הכנסת שדיברו על הצד המוסרי שבחוק הזה. הראשון שהתחיל בסוגיית מקרקעי המדינה היה חברה הכנסת עמאר, דיבר על כך גם אחרון הנואמים חברה הכנסת וירשובסקי, וגם חברים שדיברו באמצע עסקן בזה. הסוגיה לא פשוטה, יש בזה אינטרסים של המשרדים השונים, ובהחלט אני יכול לראות ברכה בזה שידונו בוועדה על העניין, בייחוד שהצעת שיתוף פעולה בין המשרדים השונים, ולא יוקם אם העניין הזה יבורר שנית ויותר לעומק.

חברה הכנסת האוזנר מחייב את המגמה של החוק בי ענייני הצמדה ופרוגרסיביות. הדבר צריך להתברר.

יש שאלה של פשוטה, מה קורה אם בניגוד לאותם המקרים שהערך עולה עליידי התיכנון הערך אולי יורד. חברה הכנסת האוזנר הביא לדוגמה את תחנות הדלק שפעם היו על הכביש, היו תחנות יחידות, והיום הן קצת בגדר של "איכה ישבה בדד". הוא הביא דוגמה מתחנת דלק זו או זו. בעניין זה קשה לעשות סימטריה מושלמת. אני מכיר מקרים שעיריה שינתה את ההיקף של אזור התעשייה, ועליידי כך הרעש והריח הניחוח של כמה מפעלים תעשייתיים התקרבו לבתים שהיו פעם בגדר שכונת מגורים, ואנחנו בתור ירושלמים יודעים גם על זה. זו שאלה שיתכן שאין לה תשובה חדה ובהירה, אבל מן הראוי שנתבונן בה. נרמה לי שיש סעיף בעניין זה, אבל באיזו מידה הוא מועיל במקרה שתיכנון או תכנית מחור דשים מרעים במקום להיטיב, על כך יש תשובה בחוק התיכנון בסעיף 197 המדבר על פיצויים.

חברה הכנסת האוזנר העלה את הרעיון של הקלות במס בנייה. בעניין זה אני מאוד מהסס. הפראקטיקה מראה לנו שלפעמים זה הופך לדרישה די אינטרסאנטי

היו"ר י. ברמן:
אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את חוק התיכנון והבנייה
(תיקון מס' 15), התשמ"א—1980, לוועדת
הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

ו. חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), התשמ"א—1980 * (קריאה ראשונה)

חדות לנכים המשתמשים בעגלות. החוק מבחין בין כמה סוגים של בניינים. הסוג האחד הוא בניינים חדשים, והחוק חל על כל הבניינים הציבוריים החדשים. הסוג השני הוא בניינים ישנים, ולגביהם יש הבדל בין שתי תקופות: אלה שנבנו לפני שנת 1972 ואלה שנבנו אחריה. מדוע נקבע תאריך זה? כי, למעשה, בשנת 1972 התקין משרד הפנים תקנות להסדרת הנושא הזה. לצערי הרב תקנות אלה נשארו כאבן שאין לה הופכין, ומרבית בתי-הציבור שנבנו אחרי מועד זה לא התקינו את הסידורים הדרושים, אף שהתקנות חייבו זאת. הרשויות המקומיות לא בדקו ולא השגיחו בנושא זה, המשרדים המחוזיים לא משרד הפנים גם הם לא הקפידו על הדבר. וכך, אף שהיו תקנות משנת 1972, כמו הרבה מאוד בתים ללא סידורים מיוחדים לנכים, לגבי בניינים אלה קובעת הצעת החוק של חברת הכנסת חייקה גרוסמן ושלי שצריך להתקין את הסידורים תוך פרק זמן שהחוק קובע, שלא יעלה על שלוש שנים. אמרנו שהוראיל והיתה חובה סטטוטורית משנת 1972 הם חייבים כולם לבצע את החוק, אבל ניתנת להם תקופה של שלוש שנים כדי להשלים זאת. בתים שנבנו לפני 1972 — לא רצינו להטיל עליהם חובה אוטומאטית. יש בניינים ישנים מאוד שאי-אפשר להתקין בהם כניסות לנכים אלא בהוצאות אדירות. לא רצינו להטיל על הציבור הוצאות כאלה. מדובר במוסדות ציבור, אס-כי גם תיאטרון וקול-נוע הם מוסדות ציבור. אי-אפשר לחייב להתקין סידורים כאלה בבניין הקיים משנת 1930 ושנבנה בצורה שאינה מאפשרת סידורים מיוחדים, ואי-אפשר פתאום להטיל על בניינים אלה באופן אוטומאטי להתקין כניסות מיוחדות. בא המחוקק ומשאר עניין זה לשיקול-דעתו של שר הפנים ואומר ששר הפנים רשאי לדרוש סידורים מיוחדים לנכים בתוך תקופת זמן שיקבע. כלומר בבניינים הנבנים מהיום ואילך מוטלת חובה כללית להתקין סידורים מיוחדים לנכים: בבניינים שנבנו משנת 1972 ואילך מוטלת החובה תוך שלוש שנים; בבניינים שנבנו לפני 1972 — לפי שיקול-דעתו של שר הפנים.

החוק קובע גם נקסות. החוק קובע שאם בניין ציבורי הוא מקום עסק הטעון רישוי לפי חוק רישוי עסקים — זה יכול להיות תיאטרון, קולנוע, או מוסד אחר — אם אין הוא מקיים הוראות החוק הזה יבטלו את רישיון העסק ואפשר יהיה לסגור את העסק הזה.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שאפשר להסתפק ב-הסברים אלה. אני חושב שטוב נעשה אם נעביר את הצעת החוק לוועדה ונביא אותה בהקדם האפשרי לקריאה שנייה

הדברים אינם עד כדי כך יסודיים שאנחנו צריכים להחליט מה יותר טוב, מה נשתנה בוועדת ערר מהליכה לבית-המשפט, כשבתי-המשפט עומדים עד מאוד. אין זה casus belli, אין זו שאלה שצריכה להבדיל בין ממשלה לכנסת, אין זו שאלה שצריכה להפריד בין קואליציה לאופוזיציה.

אני קובע בסיפוק רב שהרוב המכריע של חברי הכנסת שעלו לדוכן הביעו את הסכמתם, ואני חושב שלאחר שהביעו גם יצביעו.

היו"ר י. ברמן:

אנו עוברים לחוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), התשמ"א—1980 — הצעתם של חברי-הכנסת גרוסמן וירשובסקי. את החוק יביא לקריאה ראשונה חברי-הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא הצעת חוק שאושרה על-ידי ועדת הפנים ואיכות הסביבה לקריאה ראשונה. הצעת החוק היא של חברת-הכנסת גרוסמן ושלי, בעניין חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים). אני חושב שיש לפנינו חוק שאיננו מאמין שיהיה משהו בין חברי הכנסת שיהלוק על הצורך בו.

לצערי הרב, ואני אומר כאן הערה שאמרת בעניין החוק הקודם, הרבה זמן עבר עד שהחוק הופיע לקריאה ראשונה, ויש להצטער על כך. חברת-הכנסת גרוסמן היתה חלוצה בנושא זה והעלתה את ההצעה כבר בכנסת הקודמת. לצער כולנו לא הסתייע הדבר ועבר מספר שנים ניכר עד שאנחנו מעלים זאת שוב, בתקווה שהפעם תוך זמן קצר יהיה החוק הזה חלק מספר החוקים ויאפשר לנכים בישראל, המתקשים בהליכה, להיכנס למעגל החיים בצורה קלה יותר ממה שהדבר היה.

אדוני היושב-ראש, אני צריך לציין שבתחום הטיפול בנכים יש אצלנו קצוות של דברים קיצוניים. מצד אחד יש מוסדות לטיפול בנכים, בייחוד בנכי צה"ל, שהם מן המר שוכללים והטובים בעולם, ואפשר רק להשתאות כאשר רואים באיוו מחשבה ובאיוו אהבה בנו בתים כאלה. אני מכיר מקרוב אחד הבתים, יד-אבן בתל-אביב, ואני חושב שאנחנו יכולים בתחום זה להראות הרבה לעולם. מצד שני אנחנו מפגרים מאוד בסידורים לנכים במקומות כלליים. מי שמבקר במדינות העולם, וזה כולל את העולם הקומורי ניסיון העולם הקאפיטאליסטי כאחד, מורח ומערב כאחד, יראה שכמעט בכל מקום יש לפתונים לנכים, כניסות מיוחדות לנכים, ירידות בגנים ציבוריים, כבישים, כדי שנכים יוכלו להשתלב יותר בחיים. אצלנו בארץ יש התחלות אבל, לדאבון הלב, למרות המספר הגדול של נכים אצלנו עדיין רחוקה המבעיה מפתרונה.

הצעת החוק של חברת-הכנסת חייקה גרוסמן ושלי עוסקת במוסדות ציבור וקובעת כי בבניין ציבורי, שהוא "בניין הנמנה עם סוג הבניינים המשמשים למטרה ציבורית כפי שיקבע שר הפנים בתקנות באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת", חייבים להתקין כניסות מיוחדות

החוק, מציע החוק שהוועדה המקומית תורה לבעלים להת-
קין סידורים מיוחדים לנכים תוך תקופת זמן שתקבע, שלא
תעלה על שלוש שנים מיום שהורחה הוועדה. יש כאן
סתירה. הסוג הזה של מבנים היה חייב בלאו-חכי במית-
קנים, על-פי תקנות התקפות מ-1 באפריל 1972. בעלי
מבנים אלה לא קיימו את ההוראות, לא קיימו את החוק.
בחוק נאמר: ניתן להם, מיום שתורה הוועדה, עוד שלוש
שנים. אני מתנגד לכך, ראשית, אין טעם להכניס לכאן
את הוועדה המקומית, מדובר באלפים, אם לא עשרות
אלפים, של מבנים. עד שהוועדות המקומיות יגיעו למבנים
האלה יעברו שנים רבות. אין שום זכות מוסרית להטיל
על הנכים עומס נוסף, אם יסרדה נוספת, עוד שנים ארו-
כות, אם רוצים לעזור להם על-ידי התקנת דרכי גישה
נוחות, יש לעזור עכשיו. לכן אין הצדקה למלים "שלא
תעלה על שלוש שנים מיום שהורחה הוועדה". גם אני
חושב שהוועדה המקומית צריכה לקבוע, צריך לקבוע
שכל המבנים שנבנו משנת 1972 עד היום, ומכוח התקנות
היו חייבים בסידורים מיוחדים, יקבע פרק זמן של שלוש
שנים שבהן יהיו חייבים לקיים את התקנות. זו מעין
חנינה. מי שלא קיים את החוק מ-1972 עד היום, ניתנת לו
הדמנות לעשות זאת תוך שלוש שנים, ולא על-פי החלטה
פוזיטיווית של הוועדה המקומית, כמוצע בהצעת החוק.

דבר שני שאני סבור שצריך לתקן נוגע לעונשים.
סעיף 6 קובע את אחריותו של תאגיד. נאמר בסעיף זה
שבמקרה שתאגיד עובר את העבירה ואיננו מתקין את
המיתקנים הדרושים, רשאי בית-המשפט להטיל עליו קנס
שלא יעלה על כפל שיעור הקנס שהיה רשאי להטיל על-פי
חוק זה. בפסקה (2) נאמר: "ייתכן בעבירה גם כל אדם
אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל, שותף —
למעט שותף מוגבל — או פקיד באותו תאגיד ואחריו —
לעניין הנדון, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא ביי-
דיעתו — — —". מה אנחנו רוצים מהפקיד המסכן הזה,
שהוא פקיד ממנה בתוך תאגיד? מענישים את התאגיד.
למה להעניש את הפקיד שהוא, בסך-הכול, שכיר-יום?
יכול להיות שהוא התריע וחזר והתריע בפני הממונים.
מדוע הוא צריך להוכיח "שהעבירה נעברה שלא בידיעתו
או שנקט כל האמצעים הסבירים להבטחת ביצוע הוראה
שניתנה — — —"? הפקיד איננו בעל יכולת החלטה,
איננו בעל יכולת הוצאה כספית. התאגיד הוא ישות משי-
פטית — התאגיד ישא בעונש. אם רוצים לעזור לנכים יש
אפשרות לתת עונש רציני. אני מציע לקבוע כי במקום
להאשים פקיד יהיה בית-המשפט רשאי לאסור את השיי-
מוש במבנה של התאגיד עד אשר יותקנו המיתקנים
הדרושים. אמנם זהו צעד חריף, אבל כך נשיג את המטרה
שאנחנו רוצים להשיג ולא נאשים אדם שאיננו אשם.

בסעיף 7 יש חידוש. סעיף 7 קובע ש"הוראות חוק
זה, למעט הוראות העונשין שבו, יחולו גם על המי-
דינה — — —". יש בזה חידוש חשוב מאוד. המדינה
תהיה חייבת בחובה המוסרית הזאת לאפשר לנכים לעבור
במשדרה ולקבל שירותי ציבור ככל האחרים. המדינה לא
תפסור עצמה מהמצווה החשובה הזאת. להיפך, ראוי שהמי-
דינה תשמש במקרה זה דוגמה, דוגמה טובה, להרבה מוסי-
דות ציבור שאנחנו מקווים ומצפים שיענו לחוק הזה לא
מכוח העונשים שבו אלא מתוך חובה מוסרית.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת חייקה גרוסמן, המציעה.

ולקריאה שלישית. עבדנו בוועדה זמן רב למדי על החוק
הזה, במגמה להביא כבר מוצר מוגמר למליאה, כך שאם
יוותר החוק לדיון בוועדה יהיו לפנינו לא רק עקרונות
אלא גם חוק מנוסח. קיימנו גם דיונים עם אירגוני הנכים,
עם נציגי משרד הבטחון ומשרדים אחרים, ואני חושב
שהוצאנו מתחת ידנו מלאכה פחות או יותר מתוקנת, כפי
שבניינאנוש יכולים לעשות.

אני מקווה שחוק זה יכנס באמת לחיים ויתרום
תרומה לאזרחים שיש להם מגבלות ובכליזאת הם רוצים
להיות אזרחים מלאים ולהשתמש בכל מה שהציבור מציע
להם. אני אומר זאת כי התקנות שהותקנו ב-1972 היו
צריכות להספיק כדי להסדיר את הנושא במדינה מסודרת,
אבל לצערי הרב בבדיקה שנעשתה התגלה שברוב הבניי-
נים שנבנו מאז 1972, בכספי ציבור ולמען הציבור, לא
מילאו את הוראות החוק. אני מקווה שחלקו של חוק זה
ישפר, ואנחנו נוכל לראות בספר החוקים שלנו דבר שהוא
יפה לא רק מבחינת הניסוח אלא גם מבחינת המעשה.

היו"ר פ. שינמן:

אנחנו פותחים בדיון. הדיון הוא אישי, אס-כי משתתף
בו רק חבר כנסת אחד, חברת-הכנסת בן-ציון רובין, שהוא
ראשון וגם אחרון המשתתפים.

בן-ציון רובין (חית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לברך את
חברת-הכנסת חייקה גרוסמן ואת חברת-הכנסת מרדכי יורי-
שובסקי על הצעת החוק שהגישו, שהיא גם מעשה חקיקה
חשוב וגם מעשה אנושי חשוב. חברה נבחנת ביחסה לחל-
שים שבה. חיסנה של חברה נמדד בהתייחסות לחלשים
שבה, ואנחנו כחברה הנושאת בתוכה הרבה מכאובים של
פצועים ממלחמת ישראל, ורבים מניצולי השואה מוכים
בגוף מהלכים בתוכנו, היינו צריכים לגלות רגישות גדולה
מאוד לציבור של נכים. לצערי לא כך היה. כבר אמר
חברת-הכנסת ירשובסקי שאפילו התקנות שהותקנו ב-1972
למען הנכים לא יצאו לפועל, הווי אומר לא די בחקיקה.
אסור שחקיקה תהיה מנוחקת מן המציאות, ואם אין בה
קיקה יכולת לאכוף את החוק, אין ערך לחקיקה שתהיה
רק בספר החוקים. אני רוצה לקוות שחוק זה לא יהיה
רק חוק נוסף בספר החוקים אלא יהפוך לחלק מהווי החיים
שלנו, ושלילוב הנכה בחברה יהיה ערך שהכול חייבים בו
והכול צריכים לעשות לקימור.

הערות אחדות לנוסח שלפנינו. מי שקראו את החוק
יכול לראות שהחוק מבחין בין שלושה סוגי מבנים: אלה
שנבנו לפני 1972 בטרם הוחלו התקנות, אלה שנבנו משנת
1972 עד היום ולא הותקנו בהם מיתקנים מיוחדים לנכים,
ואלה שייבנו מכאן ואילך. לגבי אותה קבוצה גדולה של
מבנים שנבנו לפני 1972, ועדיין לא היו חייבים במיתקני
גישה לנכים ובאמצעי-עזר כדי לאפשר שימוש לנכים.
נאמר בסעיף 2(א) בהצעת החוק ששר הפנים יהיה רשאי
להורות לבעלים או למחזיק להתקין סידורים מיוחדים
לנכים. לעומת זאת מציע החוק שבקבוצת הבניינים שנבנו
משנת 1972 ואילך תהיה זכות לוועדה המקומית להורות.
אינני רואה הצדקה להבחנה הזאת, אינני חושב שבעניין
זה יש מקום לשר הפנים. אם רוצים שהחוק יהיה ישים
ועיל בביצוע צריך שהכול יהיה בידי הוועדה המקומית
וגם לגבי הקבוצה הראשונה תינתן הסמכות לוועדה המקי-
רת ולא לשר הפנים.

לקבוצה השנייה של מבנים, אלה שנבנו אחרי 1972
ואשר על-פי החוק היו חייבים, בדיון, והם לא קיימו את

חייקה גרוסמן (המערך):

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, לפעמים לא טוב שכולם אומרים לך שאתה צודק. זה מה שקרה עם החוק כאשר הגשתי אותו פעמיים — בכנסת הקודמת ובכנסת הזאת — והוא נדחה. כולם אמרו: מצויין, זה חוק צודק, אין דבר צודק ממנו; אבל לא העבירו אותו. הטענה היתה כי החוק אינו ניתן לביצוע. לפי דעתי גילינו בנושא זה חוסר רגישות, והיה גם מינהל לא תקין מבחינת ביצוע חוקים ותקנות קיימים. מדינת ישראל היתה צריכה להיות רגישה לענייני הנכים אולי יותר מכל מדינה אחרת בעולם. ראיתי במדינות שונות סידורים פשוטים שאצלנו משום-מה, לא חשבו עליהם. לדוגמה, בעיר כמו וושינגטון, בכל מעבר חצייה יש סידור של ירידה מן המדרכה לכביש גם לעגלת נכים. אצלנו לא עלה על הדעת שאפשר להתקין דבר פשוט כל כך. מובן שלא כל הסידורים כל כך פשוט טים. אילו היה זה פשוט כל כך אולי היינו מקבלים את החוק לפני שנים.

לפעמים העקשנות משתלמת. אני מודה לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי על שהצטרף ליומה וגם לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, שטיפלה בחוק בצורה די מזורזת הפעם, גם אם לא כל הסעיפים לפי רוחי. נראה לי שבכמה דברים צודק חבר הכנסת רובין. אני מודה שלא כל כך התערבתי, כי חשבתי שלא כדאי להיות צודקת מדי. אינני רוצה להגיע למצב שהטוב מאוד יהיה האויב של הטוב. דווקא בגלל אותם קשיים החוק הזה נדחה בעבר. גם אני חושבת שלא צריך לתת פרס למי שעבר על החוק. אם משנת 1972 נמשכה הבנייה וניתנו היתרים בניגוד לחוק, לא רק האזרח עבר על החוק, לא רק איזו חברה או איזה תאגיד עברו על החוק אלא גם המחוקק עצמו עבר על החוק. זה הדבר החמור ביותר שקרה מאז 1972.

בכל אופן אני מודה לכל הגורמים שנתנו יד להעברת החוק. אני מקווה שהחוק לא יתעכב זמן רב בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. בכל תיקון שיסדיר את התקנת המיתקנים יותר מהר ובכל סעיף שיבטיח את אכיפת החוק ביתר יעילות — מובן שאתמוך. לא אשים מקלות בגלגלים, לא אומר: אם אינכם מקבלים את החוק הטוב ביותר, איני מסכימה. לא אעשה זאת.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):
או לא יהיה חוק.

חייקה גרוסמן (המערך):

או לא יהיה חוק. זה בדיוק מה שאני אומרת. אני מקווה שחבר הכנסת וירשובסקי, שנתן יד לחוק הזה ונתן יד בוועדת הפנים ואיכות הסביבה לזירוז החקיקה, יעמוד לצדי וינסה לזרז ככל שניתן.

הערה נוספת: בכנסת הזאת קיבלנו לא אחת משלחות של נכים. כל מי שטיפל בכנסת בנושאים של ביטוח לאומי, בעיות נכים, בעיות חברתיות, התנסה במצב הבלתי-סביר — אם להתבטא בעדינות — שצריך היה לגייס את כל הסדרנים, אולי גם חברי כנסת גברתנים, שיעזרו להעלות את העגלות בידים, כי לא היתה אפשרות לגלגל אותן על הגלגלים. משלחות נכים אינן באות

יום יום. אבל מדוע נכה על גלגלים לא יוכל להיבחר פעם כחבר כנסת רק בגלל זה שלא יוכל להגיע לבניין? אין הדבר מתקבל על הדעת. אמנם משכן הכנסת נבנה לפני שנת 1972. אבל הוא נבנה במדינת ישראל, מדינה שיש בה הרבה נפגעי מלחמה, גם מתקופת מלחמת העולם השנייה וגם ממלחמות ישראל. אינני יכולה להבין כיצד לא ניתנה הדעת למצב בלתי-נסבל זה. לפי דעתי נכה שהוא כשיר להיות סטודנט או מרצה באוניברסיטה, או שיש לו הכשרון להגיע למעמד זה של חברות בכנסת, אסור שהנכות תפריע לו. לפי דעתי אזרח היכול להיבחר באופן דמוקרטי, והוא כשיר להיות חבר כנסת, לא יכול להיות שלא ייבחר רק בשל נכותו. ודי לי בשתי דוגמאות אלה. הדבר קורה באוניברסיטה, כאשר סטודנט מוכרח להפסיק לימודיו כי איננו יכול להגיע בעגלתו לאלולם ההרצאות המתאים, מחר זה יכול לקרות בכנסת, כאשר אדם לא יוכל להיבחר כחבר כנסת ולא יוכל לתפקד בה רק משום שלא יוכל להגיע לבניין. אם נכה יכול היה להיות נשיא ארצות-הברית, והיה נכה שהגיע למעמד של נשיא ארצות-הברית והיה אחד מגדולי הנשיאים, יכול נכה להיות גם חבר כנסת, אם הוא רק כשיר מכל בחינה אחרת. אני מקווה שגם הכנסת תיתן דוגמה ותעשה את הסידורים ההכרחיים עלימנת שנכה יוכל להגיע למשכן הכנסת ויוכל לתפקד בו. אני מקווה שדברים אלה יועברו לכתובתם המתאימה.

אני מודה לכולם. אני מקווה שתוך זמן קצר נוכל להתברך בחוק אנושי, טוב ומתקדם, שיוכל לבוא לידי מימוש תוך שבועות מספר.

בכך השיבותי לחבר הכנסת רובין ולכל מי שלא השׁתתפו בדיון מתוך כך שהם חושבים שהחוק צודק, ואין צודק ממנו.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעת חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), התשמ"א—1980, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

ה הצ ב ע ה

כעת ההצעה להעביר הצעת חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), התשמ"א—1980, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה
— רוב
— נגד
ההצעה להעביר הצעת חוק בניינים ציבוריים (סידורים מיוחדים לנכים), התשמ"א—1980, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר פ. שינמן:

בזה סיימנו סדר-היום של ישיבה זו. הישיבה הבאה תתקיים, אם-ירצה-השם, מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.